

X. évfolyam 1. szám 2017

PÉNZÜGYI HÍRLEVÉL

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Pénzügyi Hírlevél
X. évfolyam 1. szám 2017

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő
Lámfalusi Ibolya

Szerzők
Keményné Horváth Zsuzsanna
horvath.zsuzsanna@aki.gov.hu

Illés Ivett
illes.ivett@aki.gov.hu

Kiadó
Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3–5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf. 944
Telefon: (+36 1) 217-1011
Fax: (+36 1) 217-4469
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:
Publikációs Csoport
publikacio@aki.gov.hu
Telefon: (+36 70) 501-1156

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis-kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások.....	3
Közvetlen termelői támogatások	5
Vidékfejlesztési és halászati programok.....	6
Piaci és egyéb támogatások	7
Nemzeti támogatások	8
Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei	11
Állattenyésztési támogatások.....	11
Szántóföldi növénytermesztők támogatása.....	13
Kertészeti ágazat támogatása.....	14
Kockázatkezelés a mezőgazdaságban.....	15
A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása	16
Az egyéni gazdaságok hitelállománya.....	17
A társas vállalkozások hitelállománya.....	20
Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban	27
MFB-hitelprogramok.....	27
Kedvezményes EXIM-konstrukciók	30
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel	34
Költségvetési kamat- és kezési díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok.....	37
Növekedési Hitelprogram.....	38
Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban.....	41
A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása	44
EU-referencia-kamatláb.....	45
Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései	46
Néhány kiemelt ágazat vállalati hitelállományának fedezettsége	49
Kiegészítő táblák.....	50

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások

Az agrárium és a vidék fejlesztését támogató intézkedésekre összességében 647,3 milliárd forintot fordítottak 2016-ban (1. táblázat). Ez az összeg 145,0 milliárd forinttal maradt el az előző évitől, amely csökkenés a vidékfejlesztési programokra folyósított, mintegy 255 milliárd forinttal kisebb támogatási összegnek tulajdonítható. Emellett a piaci és egyéb támogatások keretében kifizetett összeg is mérséklődött, megközelítőleg 3 milliárd forinttal. A csökkenés hátterében főként az agrárpiaaci támogatások, azon belül is a borászati ágazat támogatásának mérséklődése áll, míg az egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások érdemben nem változtak (1. ábra).

Ezzel ellentétben a közvetlen termelői támogatásokra az eddigieknél magasabb nagyságrendben történtek előleg kifizetések az év végén, ezáltal a 2016-ban folyósított 486,7 milliárd forint támogatás több mint 100 milliárd forinttal haladta meg a 2015. évi közvetlen támogatások összegét. Emellett a nemzeti támogatások is bővültek, összességében 10,3 milliárd forinttal, így a nemzeti támogatás jogcímein együttesen 98,7 milliárd forint támogatásban részesültek a kedvezményezettek a 2016. évben.

1. táblázat: **Agrár- és vidékfejlesztési támogatások, 2015 és 2016**

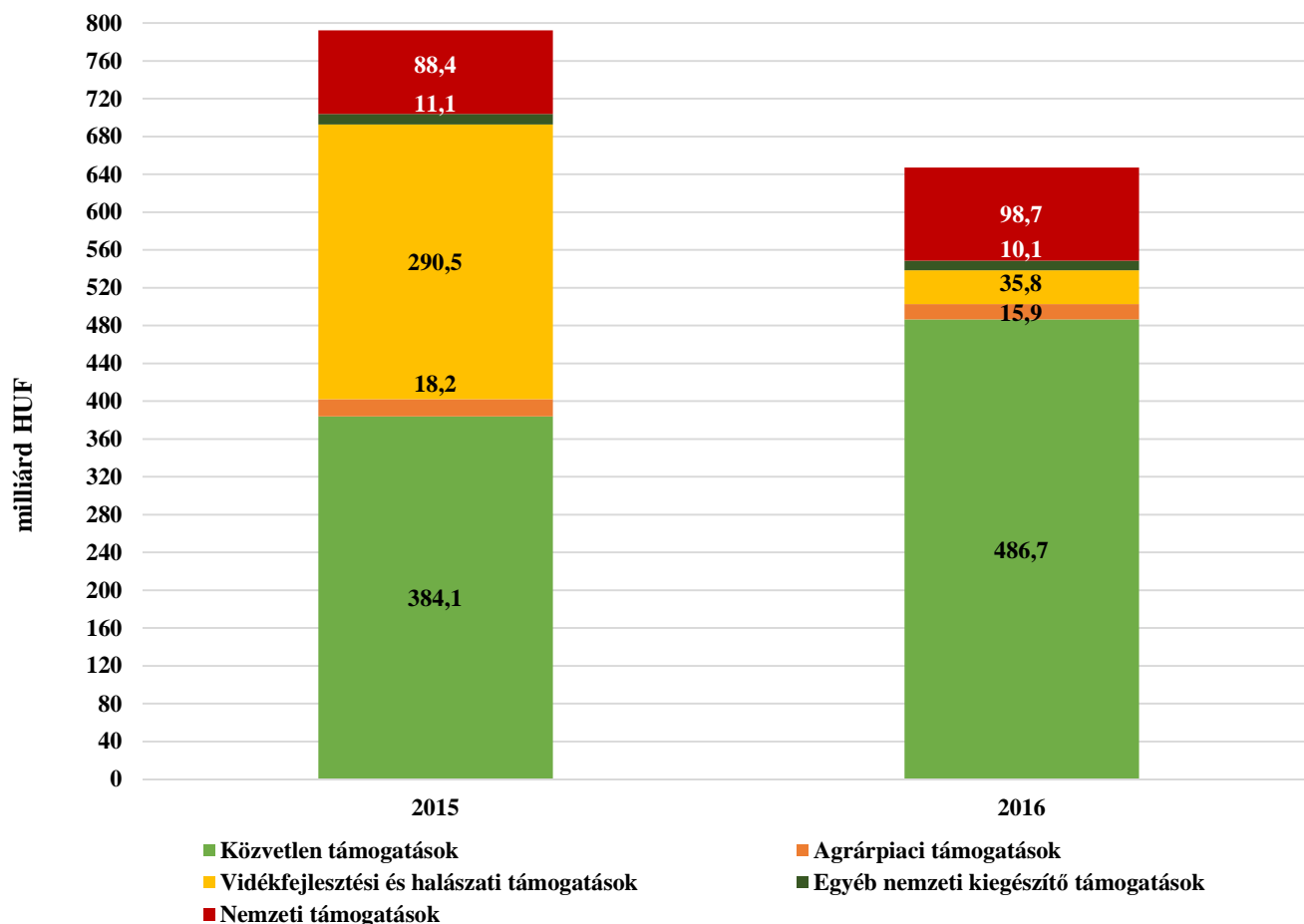
	millió HUF	
Jogcím	2015	2016
I. Közvetlen termelői támogatások	384 067	486 710
II. Vidékfejlesztési és halászati programok	290 507	35 825
Darányi Ignác Vidékfejlesztési Program (ÚMVP)	288 424	–
Halászati Operatív Program	2 083	1 897
Vidékfejlesztési Program 2014–2020	–	33 928
Magyar Halgazdálkodási Operatív Program	–	0
III. Piaci és egyéb támogatások	29 315	26 012
Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások	11 119	10 086
Agrárpiaaci támogatások	18 196	15 926
Belpiaci intézkedések	18 173	15 899
<i>ebből: borászati ágazat támogatása</i>	<i>11 056</i>	<i>9 478</i>
Külpiaaci intézkedések	23	0
Intervenciós költségek	0	27
IV. Nemzeti támogatások	88 399	98 735
Agrártámogatások mindösszesen	792 287	647 283

Forrás: Jelentés az agrárgazdaság 2015. évi helyzetéről, valamint NGM-, FM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A termelőknek nyújtott közvetlen támogatások jelentős bővülése és a vidékfejlesztési támogatások keretében kifizetett kevesebb összeg a közvetlen támogatások agrár- és vidékfejlesztési támogatásokon belüli arányának számottevő növekedését eredményezte. Míg a közvetlen támogatási jogcímeken megvalósult kifizetés a korábbi évben az agrárium és vidék fejlesztését szol-

gáló támogatások közel felét képezte, addig a tárgyévben annak 75,2 százalékát tette ki. A nemzeti támogatások aránya az összes támogatáson belül szintén növekedett összességében 4,1 százalékponttal. A piaci és egyéb támogatások részaránya változatlanul alakult, szemben a vidékfejlesztési és halászati programok részesedésével, amely 36,7 százalékról 5,5 százalékra csökkent a 2016. évben.

1. ábra: Agrártámogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2015 és 2016

Forrás: Jelentés az agrárgazdaság 2015. évi helyzetéről, valamint NGM-, FM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások keretében folyósított 647,3 milliárd forint támogatási összeg 81,9 százaléka (530,4 milliárd forint) európai uniós forrásból származott, 18,1 százalékát (116,9 milliárd forint) pedig hazai költségvetésből fizették ki (2. táblázat). Az uniós

társfinanszírozással megvalósult támogatások esetében az uniós kifizetések aránya mintegy 60 százalékot tett ki, míg a támogatások további 40 százalékát nemzeti költségvetésből folyósították.

2. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások forrásai, 2016

Forrás	2016. évi kifizetés		
	Összesen	EU	Nemzeti
Nemzeti forrásból finanszírozott támogatások	98 735	–	98 735
EU-társfinanszírozású támogatások	45 911	27 726	18 185
Közvetlen EU-kifizetések	502 636	502 636	–
Összesen	647 283	530 362	116 920

Forrás: NGM-, FM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Közvetlen termelői támogatások

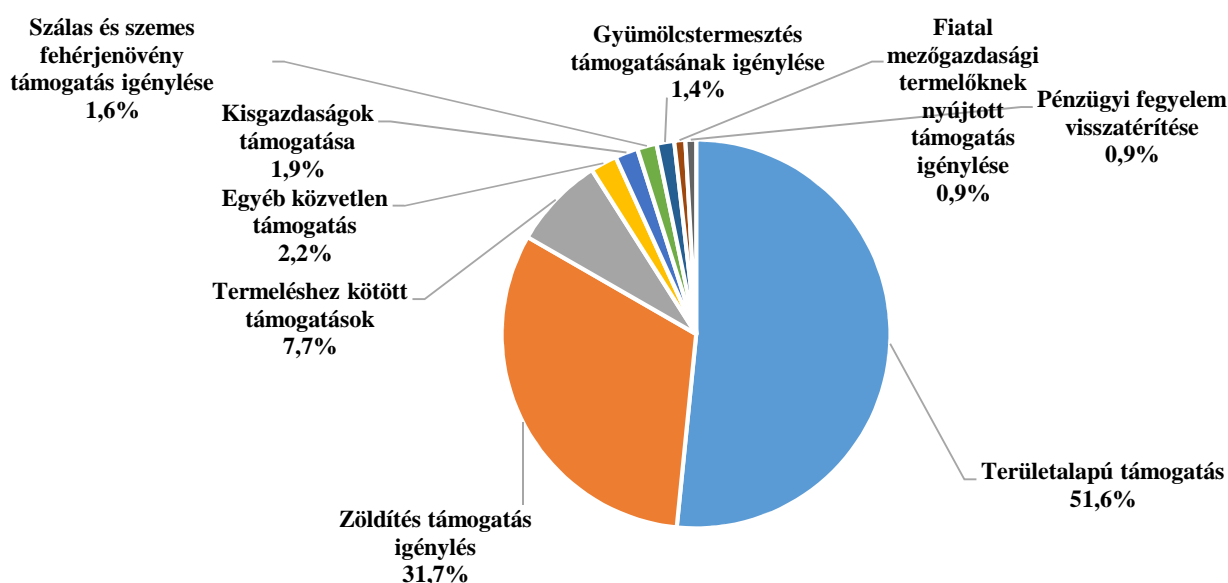
A közvetlen termelői támogatások keretében megvalósult kifizetés a jogcímek tekintetében jelentősen módosult a 2015. évhez képest. Az elkülönített és különleges támogatásokra, illetve a szerkezetátalakítási jogcímekre 2015-ben még folyósítottak támogatási összeget, azonban 2016-ban már nem történt kifizetés. A 2015-től újonnan megjelent közvetlen támogatási jogcímekre – Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása, az Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás, a Szálas és szemes fehérjenövények támogatása, a Fiatal mezőgazdasági termelők támogatása, a Gyümölcs- a Rizs- és a Zöldség-növény termesztés támogatása, illetve a Feldolgozóipari zöldség-növény támogatás – 2016-ban indultak meg a kifizetések. A gazdálkodóknak a 2016. évben folyósított mintegy 487 milliárd forint közvetlen támogatás az előző évben kifizetett összeget több mint 100 milliárd forinttal haladta meg (6. táblázat).

A közvetlen támogatásokra folyósított összeg továbbra is jellemzően területalapú támogatás formájában (51,6 százalék) és a zöldítési komponens keretében (31,7 százalék) jutott el a kedvezményezettekhez (2. ábra). A zöldítés támogatás jelentős része – amely 2016 első fél évében került kifizetésre – a korábbi évhez kapcsolódik. A 2016. termelési évhez a támogatások kisebb hányada (30,8 százaléka) köthető, emellett a kifizetések egy további része áthúzódik a 2017. évre.

A közvetlen támogatási jogcímek között a két fő jogcím mellett a termeléshez kötött támogatások domináltak, amelyekre együttesen a 2015. évi hasonló támogatások összegének közel kétszeresét (181,6 százalékát) 37,3 milliárd forintot folyósítottak. A termeléshez kötött támogatások közül tejhasznú tehén-támogatásra kiemagasló összeget, 21,7 milliárd forintot fizettek ki, ezt követte az anyatehéntartás (7,9 milliárd forint) és az anyajuhtartás támogatása (6,7 milliárd forint). További számottevő összeget, 9,3 milliárd forintot folyósítottak a kisgazdaságoknak, emellett szintén jelentős összeg, mintegy 8 milliárd forint került kifizetésre szálas és szemes fehérjenövények támogatására, amely közel azonos arányban oszlott meg a növénykultúrák között. Ezzel szinte megegyező összegben, 7,0 milliárd forint támogatásban részesültek a gyümölcsstermesztők (6. táblázat).

A 2014–2020-as tervezési és programozási időszakban a közvetlen támogatásokból krízisstartalékot kell létrehozni a mezőgazdasági termelési és értékesítési válságok kezelésére, amely az egy termelőre eső közvetlen kifizetések 2000 eurót meghaladó összegének csökkentésével valósul meg. Amennyiben a kríziskezelésre létrehozott tartalék nem kerül felhasználásra a pénzügyi év végéig, úgy az a gazdálkodók számára kifizetésre kerül. Ennek értelmében 2016-ban 4,3 milliárd forint támogatást folyósítottak a gazdálkodóknak Pénzügyi feyelem visszatérítése jogcímen.

2. ábra: **Közvetlen támogatások megoszlása, 2016**

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Vidékfejlesztési és halászati programok

A vidékfejlesztési és halászati intézkedésekre összességében 35,8 milliárd forintot, a 2015. évben kifizetett összeg 12,3 százalékát folyósították 2016-ban (3. táblázat). A számottevő eltérés hátterében az áll, hogy míg a 2015. évi kifizetések a kifutó Darányi Ignác Vidékfejlesztési Programhoz (DIT-ÚMVP) kapcsolódtak, úgy 2016-ban már az új Vidékfejlesztési Program intézkedéseire valósultak meg a folyósítások, amely még nem bizonyult annyira dinamikusnak, mint az előző program záródőszakában. Ennek megfelelően a 2014–2020-as programozási ciklushoz kapcsolódó Vidékfejlesztési Program keretében 33,9 milliárd

forintot, azaz közel 255 milliárd forinttal kisebb összeget fizettek ki 2016-ban (3. ábra).

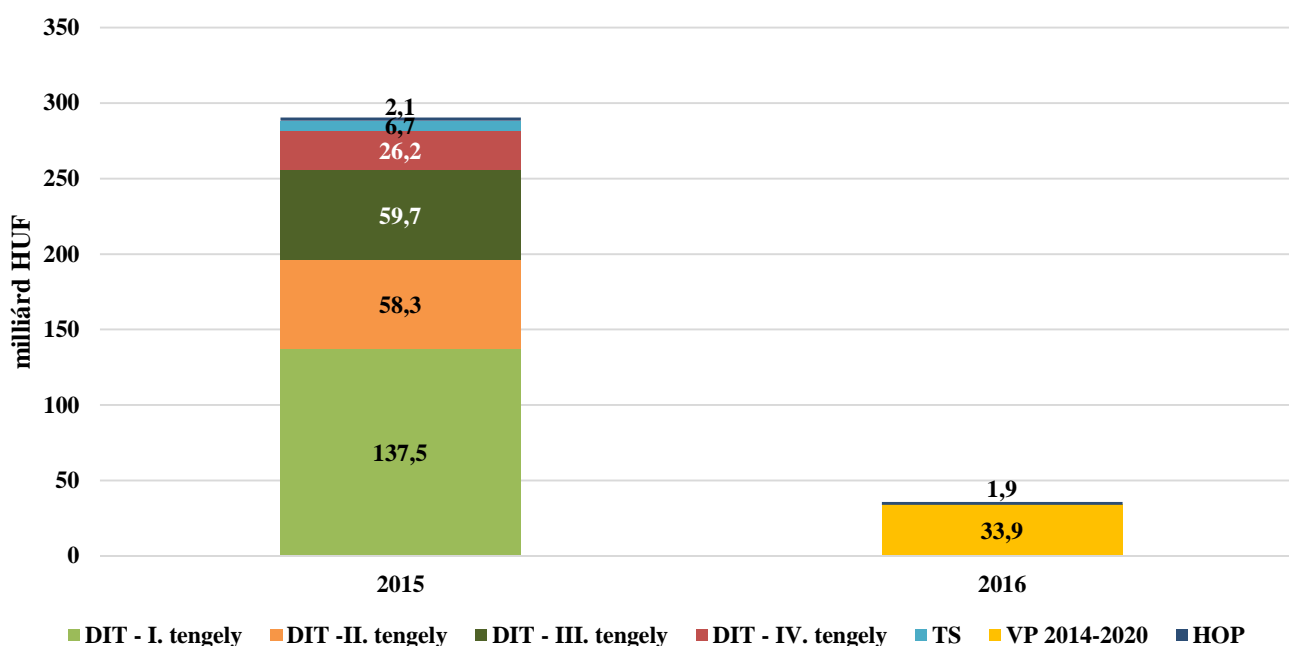
A vidékfejlesztési programra vonatkozó n+2-es szabály értelmében a programhoz kapcsolódó kifizetések a 2015. évben lezárultak. Ez alól kivételt képez a Halászati Operatív Program, amely intézkedéseire az 1198/2006/EK rendeletben (EHA rendelet) foglaltak alapján a 2015. évet követően is folytatódhat a kifizetés. Ennek értelmében a 2007–2013-as időszakhoz tartozó Halászati Operatív Program (HOP) keretében a tavalyi évhez hasonló összegű támogatás került folyósításra. Az új ciklushoz kapcsolódó Magyar Halgazdálkodási Operatív Programra (MAHOP) nem indult meg a kifizetés a 2016. évben.

3. táblázat: **Vidékfejlesztési és halászati támogatások, 2015 és 2016**

	millió HUF	
Jogcím	2015	2016
I. Vidékfejlesztési és halászati programok	290 507	1 897
Darányi Ignác Vidékfejlesztési Program (ÚMVP)	288 424	–
Halászati Operatív Program	2 083	1 897
II. Vidékfejlesztési és halászati programok 2014–2020	–	33 928
Vidékfejlesztési Program 2014–2020	–	33 928
MAHOP	–	0
EU-társfinanszírozással működő vidékfejlesztési és halászati programok összesen	290 507	35 825

Forrás: Jelentés az agrárgazdaság 2015. évi helyzetéről, valamint NGM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

3. ábra: **Vidékfejlesztési és halászati támogatások, 2015 és 2016**

Forrás: Jelentés az agrárgazdaság 2015. évi helyzetéről, valamint NGM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Piaci és egyéb támogatások

A piac szabályozását célzó intézkedésekre összességében 26,0 milliárd forintot, 3,3 milliárd forinttal kevesebbet fordítottak 2016-ban a megelőző évhez képest (4. táblázat). A támogatási összeg mérséklődése főként a belpiaci intézkedéseknél jelentkezett, azon belül is a

borászati ágazat részesült 1,6 milliárd forinttal kevesebb támogatásban, amely a borászati gépek, technológiai berendezések beszerzését érintette főként. Emellett a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokra uniós forrásból 0,5 milliárd forinttal, nemzeti költségvetésből mintegy 1,0 milliárd forinttal kevesebb támogatási összeget folyósítottak 2016-ban.

4. táblázat: **Piaci és egyéb támogatások, 2015 és 2016**

	millió HUF	
Jogcím	2015	2016
Agrárpiaci támogatások	18 196	15 926
Belpiaci intézkedések	18 173	15 899
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok uniós része	6 926	6 421
<i>Magyar Méhészeti Nemzeti Program</i>	739	738
<i>Iskolatejprogram</i>	771	726
<i>Iskolagyümölcs-program</i>	1 599	1 478
<i>Egyes speciális szövetkezők támogatása</i>	2 572	1 983
<i>Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása</i>	1 244	1 495
Cukorilleték kiegyenlítő kamat	191	0
Borászati ágazat támogatása	11 056	9 478
<i>Szőlőültetvények szerkezetátalakításának és átállításának támogatása</i>	8 649	8 882
<i>Borászati gépek, technológiai berendezések beszerzésének támogatása</i>	1 811	40
<i>A szőlőfeldolgozás és a borkészítés során keletkező melléktermékek támogatással történő leparlásának támogatása</i>	395	433
<i>Borok promóciója harmadik országokban</i>	201	124
Külpiaci intézkedések	23	0
Intervenciós költségek	0	27
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok nemzeti része	11 119	10 086
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	739	738
Iskolatejprogram	3 822	3 776
Iskolagyümölcs-program	1 396	1 657
Egyes speciális szövetkezők támogatása	4 655	3 364
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	507	551
Összesen	29 315	26 012

Forrás: Jelentés az agrárgazdaság 2015. évi helyzetéről, valamint FM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Nemzeti támogatások

A nemzeti támogatások jogcímein megvalósult kifizetés az előző évhez képest 10,3 milliárd forinttal bővült, összességében 98,7 milliárd forintot fizettek ki a kedvezményezetteknek 2016-ban (5. táblázat). A jelentősen megnövekedett összeg javarészt (6,3 milliárd forint) a folyó kiadások és jövedelemtámogatásoknak, azon belül is a megemelkedett állatjóléti támogatásoknak és a tejpiaci válság kezelésére irányuló támogatásoknak köszönhető. Az állatjóléti támogatások közül is a tenyészkoca állatjóléti támogatás bővült jelentősen, a jogcímrre a 2016. évben kifizetett összeg mintegy négyszerese volt a megelőző évinek. A jelentős bővülés a támogatás technikájából adódik, hiszen a 2015-ben indult

támogatásnál csak az I. negyedév kifizetése tudott megvalósulni, a 2016. évi összeg viszont már a négy negyedév kifizetését tartalmazta. A tejpiaci válság kezelését szolgáló támogatások közül az Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás és a hozzá kapcsolódó mezőgazdasági csekély összegű támogatás összességében 6,3 milliárd forinttal növelték a Folyó kiadások és jövedelemtámogatások összegét. Emellett az agrárkárók enyhítésére vetettek igénybe a gazdálkodók a 2015. évhez képest jóval nagyobb összeget, 6,1 milliárd forintot.

Ezzel ellentétben az átmeneti nemzeti támogatások (továbbiakban ÁNT) jogcímein folyósított összeg 40,2 milliárd forintról 31,7 milliárd forintra mérséklődött (6. táblázat). A támogatási összeg csökkenését egyfelől az uniós szabályok eredményezték, hiszen a támogatási borítékok összege csökkent, másfelől a kifizetések teljesítésének eltolódása okozta.

5. táblázat: **Nemzeti támogatások, 2015 és 2016**

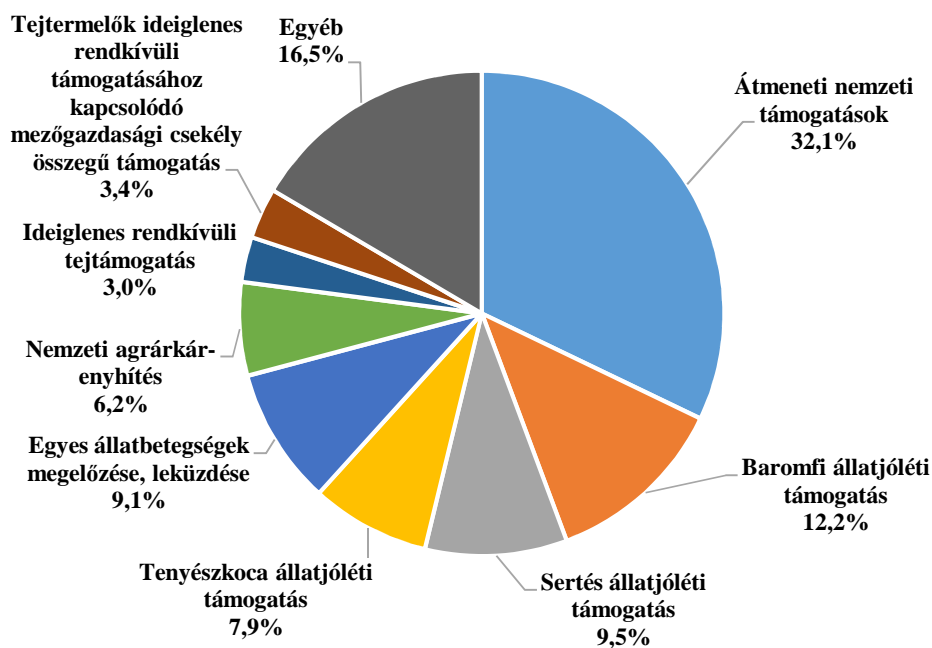
	millió HUF	
Jogcím	2015	2016
Folyó kiadások és jövedelemtámogatások	80 091,3	86 407,9
ebből		
Átmeneti nemzeti támogatások	40 224,9	31 732,4
Baromfi állatjóléti támogatás	10 971,3	12 014,6
Sertés állatjóléti támogatás	8 934,3	9 356,0
Tenyészkoca állatjóléti támogatás	1 991,1	7 841,0
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése	8 997,4	9 022,2
Állatihulla-ártalmatlanítási támogatása	3 640,9	3 520,5
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	314,1	317,9
Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás	–	2 972,3
Tejtermelők ideiglenes rendkívüli támogatásához kapcsolódó mezőgazdasági csekély összegű támogatás	–	3 339,5
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás	1 414,6	1 695,7
Agrárfinanszírozás kamattámogatása, kezesi díjtámogatása	1 736,2	1 519,7
Dohány általános és mezőgazdasági csekély összegű támogatás	–	1 418,0
Mezei őrszolgálat	721,0	782,9
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	1 660,7	539,9
Nemzeti agrárkáranyhítás	1 242,3	6 148,1
Állattenyésztési feladatok	811,5	1 157,7
Tanyafejlesztés	855,1	1 601,8
Állat-, növény- és GMO-kártalanítás	2 955,4	–
Osztatlan földtulajdon kimérésének költségei	539,6	2 729,9
Egyéb nemzeti támogatások	242,6	149,9
Nemzeti támogatások	88 398,5	98 735,3

Forrás: Jelentés az agrárgazdaság 2015. évi helyzetéről, valamint FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A nemzeti forrásból finanszírozott támogatások között továbbra is az ÁNT dominált, a támogatási összeg 32,1 százaléka átmeneti nemzeti támogatások jogcímein került kifizetésre (4. ábra). Az ÁNT jogcímeire folyósított támogatás mintegy fele, 15,2 milliárd forint a tejpiaci válság kezelésre irányult, amely Nemzeti tejtámogatás formájában jutott el a gazdálkodókhoz. A támogatások további számottevő hányadát, 29,6 százalékát állatjóléti támogatás formájában vették igénybe a

kedvezményezettek. Emellett jelentős összeget – a nemzeti támogatások mintegy 9 százalékát – fizettek ki egyes állatbetegségek megelőzésére és leküzdésére. Az elmúlt öt évet figyelembe véve a 2016. évi agrárkár-enyhítésre folyósított összeg kimagasló volt, ennél nagyobb összeget kizárólag 2013-ban fizettek ki a 2012. évi aszály okozta károk kompenzálására.

4. ábra: A nemzeti támogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2016

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

6. táblázat: Közvetlen és átmeneti nemzeti támogatások teljesülése részletesen, 2015 és 2016

Jogcím	millió HUF	
	2015	2016
Közvetlen támogatások	384 066,6	486 710,1
Területalapú támogatás	300 570,8	251 083,7
Zöldítéstámogatás igénylése	8 840,3	154 408,6
Pénzügyi fegyelem visszatérítése	8 231,1	4 297,7
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	1 021,2	1 700,0
Kisgazdaságok támogatása	6 916,5	9 261,6
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás	348,3	1,0
Termeléshez kötött anyajuh-támogatás	3 496,8	6 736,3
Termeléshez kötött hízottbika-támogatás	514,3	943,0

Jogcím	2015	2016
Közvetlen támogatások	384 066,6	486 710,1
Termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás	16 531,3	21 699,1
Kérődző-szerkezetátalakítás	12 907,7	320,3*
Zöldség-gyümölcs és dohány-szerkezetátalakítás	9 974,3	13,7*
Különleges tejtámogatás	261,6	0,6*
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített cukortámogatás	12 550,3	-16,3*
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített zöldség-gyümölcs támogatás	1 401,2	-
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített bogyógyümölcs-támogatás	119,7	-
Különleges rizs támogatás	381,2	-
Fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	-	4 491,7
Feldolgozóipari zöldségnövény támogatás igénylése	-	2 808,0
Gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	-	7 039,5
Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás	-	2 972,3
Rizstermesztés támogatás igénylése	-	871,9
Szálas fehérjenövény támogatás igénylése	-	3 948,2
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	-	4 012,7
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	-	7 933,7
Zöldségnövény-termesztés támogatás igénylése	-	2 182,9
Átmeneti nemzeti támogatások	40 224,9	31 732,4
Nemzeti tejtámogatás	22 541,6	15 157,1
Húsmarhatartás támogatás – 2007-től elválasztott	4 622,8	5 553,5
Szarvasmarhatartás extenzifikációs támogatása – elválasztott	3 386,9	4 461,6
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	2 613,6	2 461,4
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	3 287,4	3 015,0
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	829,8	998,9
Anyajuhtartás de minimis támogatása	2 065,0	37,5
Héjas gyümölcsűek támogatása	112,9	0,0
Anyajuh-támogatás	27,2	18,3
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott	737,0	26,2
Kiegészítő anyajuhtartás de minimis támogatása	-	3,7
Egyéb, korábbi évekről áthúzódó kifizetések	0,7	-0,8
Összesen	424 291,5	518 442,5

Megjegyzés: A csillaggal (*) jelölt összegek korábbi évekről áthúzódó kifizetések.

Forrás: Jelentés az agrárgazdaság 2015. évi helyzetéről, valamint FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei

A következő fejezet a támogatások ágazatok, illetve alágazatok közti megoszlását tartalmazza különböző jogcímek alapján.

Egyes jogcímek ágazatok, illetve alágazatok közti megosztása nehézségekbe ütközik, hiszen vannak olyan jogcímek, amelyek több ágazat számára nyújtanak támogatást (például Területalapú támogatás, Zöldítési komponens), más jogcímek pedig számos alágazatot is érintenek. Ilyen például az Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfin kívül, illetve az Állati-hulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás.

Állattenyésztési támogatások

Az állattartó, illetve tenyésztő gazdák összességében 126,7 milliárd forint támogatásban részesültek 2016-ban, amely az előző évihez képest 32,2 milliárd forinttal kevesebb támogatást jelentett. A támogatás összegének csökkenését javarészt az okozta, hogy az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból finanszírozott Állattartó telepek korszerűsítése (ÁTK) jogcím kérelmeinek elbírálása még folyamatban van, ezáltal az intézkedésre a kifizetések még nem indultak meg 2016-ban. Ezzel szemben a termeléshez kötött támogatások keretében kifizetett összeg számottevően bővült.

Az ágazatba érkezett teljes támogatási összeget javarészt (65,9 százalék) nemzeti költségvetésből finanszírozták (7. táblázat). A támogatások több mint fele (57,2 százalék) a szarvasmarha-ágazatba érkezett, 14,0 százalék a sertés-, 11,4 százalék a baromfiágazat számára biztosított támogatást. Az állattenyésztési támogatások keretében kifizetett összeg 10,6 százalékát a fent említett okokra hivatkozva nem állt módunkban felosztani az ágazatok között.

A szarvasmarha-ágazaton belül is a tejpiaci válság hatásainak enyhítésére irányult az ágazatba befolyt összeg mintegy 70 százaléka, a fennmaradó összeg a húsmarhatartók számára került kifizetésre. A tejágazat támogatásának 42,8 százaléka termeléshez kötött támogatás formájában, közel 30 százaléka pedig Nemzeti tejtámogatás jogcímen jutott el az ágazatba. Az uniós és hazai forrásból egyaránt finanszírozott Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás és az ahhoz kapcsolódó mezőgazdasági csekély összegű támogatás is kiemelésre méltó, hiszen a tejágazat jelentős támogatásban részesült a két jogcím keretében.

A húsmarhatartással foglalkozók 21,9 milliárd forint, az előző évhez képest mintegy 10 milliárd forinttal több támogatást kaptak. Az ágazat esetében termeléstől elválasztott támogatás formájában vették igénybe a szubvenció összegének legnagyobb részét, 45,7 százalékát, míg termeléshez kötött támogatások keretében annak további 40,5 százalékát.

A sertéságazat 5,2 milliárd forinttal több, 17,7 milliárd forint támogatásban részesült, melyet főként a tenyészkoca állatjóléti támogatás jogcímen megnövekedett kifizetés eredményezett. A baromfitartók és -tenyésztők szintén állatjóléti támogatás formájában vehettek igénybe jelentős (12,0 milliárd forint) támogatást. A juh- és kecskeágazat 7,0 milliárd forint támogatásban részesült, amelyből mintegy 6,7 milliárd forintot termeléshez kötött támogatás keretében fizettek ki. Emellett a méhészet számára 1,5 milliárd forintot folyósítottak, amely szinte teljes egészében a Magyar Méhészeti Program keretében jutott el a kedvezményezettekhez 2016-ban.

7. táblázat: **Az állattenyésztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2015 és 2016**

	millió HUF	
Jogcím	2015	2016
Szarvasmarha	61 466,3	72 549,3
Tejágazat	49 643,2	50 642,5
Nemzeti tejtámogatás	22 541,6	15 157,1
Termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás	16 531,3	21 699,1
Iskolatej program	4 592,5	4 502,2
EMVA – Tejágazat állatjólét	5 403,6	–
Különleges tejtámogatás	261,6	–
Tejmarketing	312,6	–
Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás	–	5 944,7
Tejtermelők ideiglenes rendkívüli támogatásához kapcsolódó mezőgazdasági csekély összegű támogatás	–	3 339,5
Húsmarha-tartás	11 823,1	21 906,7
Húsmarhatartás támogatás – termeléstől elválasztott	4 622,8	5 553,5
Szarvasmarha tartás extenzifikációs támogatása – termeléstől elválasztott	3 386,9	4 461,6
Termeléshez kötött híztóbikartartás támogatása	514,3	943,0
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	3 287,4	3 015,0
Kéknyelv immunizálással kapcsolatos költségek mezőgazdasági csekély összegű támogatása	11,7	–
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	–	7 933,7
Sertés	12 586,1	17 736,9
Tenyézkoca állatjóléti támogatás	1 991,1	7 841,0
Sertés állatjóléti támogatás	8 934,3	9 356,0
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	1 660,7	539,9
Baromfi	13 039,3	14 454,5
Baromfi állatjóléti támogatás	10 971,3	12 014,6
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfi	2 068,0	2 439,8
Juhok, kecskék	6 421,1	6 984,4
Termeléshez kötött anyajuhtámogatás	3 496,8	6 736,3
Anyakecske de minimis támogatás	95,1	162,3
Anyajuhtartás de minimis támogatása	2 065,0	37,5
Anyajuh-támogatás	27,2	18,3
Anyajuhtartás kiegészítő támogatása – termeléstől elválasztott	737,0	26,2
Kiegészítő anyajuhtartás de minimis támogatása	–	3,7
Méhészet	1 508,3	1 523,9
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	1 478,0	1 476,5
Méhészeti járművekre igénybe vehető de minimis támogatás	30,3	47,4
Egyéb jogcímek	63 913,5	13 497,2
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – egyéb (baromfin kívül)	6 929,4	6 582,4
Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás	3 640,9	3 520,5
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	1 751,2	2 046,1
Állattenyésztési feladatok	811,8	1 157,7
Minőségi pontytenyésztés támogatása	98,9	74,5
Tenyésznyúl tenyésztésbe állításának de minimis támogatása	85,1	61,1
Rendezett piaci kapcsolatok kialakítása érdekében nyújtott csekély összegű (de minimis) támogatás	20,6	54,9
EMVA – Állattartó telepek korszerűsítése	40 896,3	–
Kérődző szerkezetátalakítás	9 679,3	–
Összesen	158 934,6	126 746,0

Forrás: Jelentés az agrárgazdaság 2015. évi helyzetéről, valamint FM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Szántóföldi növénytermesztők támogatása

A szántóföldi növénytermesztési ágazat 86,6 milliárd forinttal több, 421,2 milliárd forint támogatásban részesült 2016-ban az előző évhez képest (8. táblázat). A növekedés főként, ahogy az a fentiekben már említésre került a területalapú támogatásokra megvalósult kifizetés számottevő bővülésének tulajdonítható. Az ágazat részére biztosított szubvenció összegének zöme továbbra is területalapú támogatásként, illetve zöldítési komponens formájában jutott el a kedvezményezettekhez 62-38 százalékos megoszlásban. Mint már említésre került, a zöldítéstámogatásból a 2016. június 30-ig kifi-

zetésre került összeg (106,9 milliárd forint) az előző termelési évhez köthető. A 2016. termelési évhez kapcsolódóan 47,5 milliárd forint zöldítési támogatásban részesültek a gazdálkodók, miközben a kifizetések egy további hányada áthúzódik a 2017. évre.

A szántóföldi növények közül a szemes és a szálás fehérjenövények kaptak jelentős támogatást, együttesen mintegy 8 milliárd forintot.

A dohányágazat részére uniós forrásból finanszírozott szerkezetátalakítási támogatás 2015-ben megszűnt, ezáltal az ágazat kizárólag nemzeti költségvetésből részesülhet támogatásban. Ennek megfelelően a dohányágazat szereplői 2016-ban már nem részesültek uniós támogatásban – ami a 2015. évben mintegy 7,3 milliárd forintot tett ki –, nemzeti támogatás keretében viszont 4,9 milliárd forintot vettek igénybe a 2016. évben.

8. táblázat: **A szántóföldi növénytermesztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2015 és 2016**

Jogcím	millió HUF	
	2015	2016
Területalapú támogatás	300 570,8	251 083,7
Zöldítéstámogatás igénylése	8 840,3	154 408,6
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	2 613,6	2 461,4
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	829,8	998,9
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	1 021,2	1 700,0
Szárított takarmány de minimis támogatás	133,2	181,4
Cukorilleték kiegyenlítő kamat	190,9	0,0
Növényegészségügyi vizsgálatok támogatása	65,1	74,5
Elkülönített cukor	12 550,3	–
Különleges rizstámogatás	381,2	–
EMVA-szárítók támogatása	89,2	–
Virginia dohány szerkezetátalakítási támogatás	5 271,6	–
Burley dohány szerkezetátalakítási támogatás	2 016,0	–
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	–	4 012,7
Szálás fehérjenövény támogatás igénylése	–	3 948,2
Rizstermesztés támogatásának igénylése	–	871,9
Dohány általános csekély összegű támogatás	–	700,4
Dohány mezőgazdasági csekély összegű támogatás	–	717,6
Összesen	334 573,2	421 159,2

Megjegyzés: A területalapú támogatásból és a hozzá kapcsolódó zöldítésből a szántóföldi növénytermesztők mellett a legeltető állattartók és a kertészeti ágazat is részesült, az alágazatok közötti megosztás nem volt lehetséges.

Forrás: Jelentés az agrárgazdaság 2015. évi helyzetéről, valamint FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Kertészeti ágazat támogatása

A kertészeti ágazat az EMVA-támogatások megszűnése miatt mintegy 18 milliárd forinttal kevesebb támogatásban részesült 2016-ban. Az ágazatba befolyt 30,4 milliárd forint támogatási összeg legnagyobb része, 31,2 százaléka a borászati ágazat támogatását szolgálta,

további jelentős hányada (23,2 százaléka) a gyümölcs-termesztés támogatására irányult, 10,3 százaléka pedig az Iskolagyümölcs-program keretében került felhasználásra. Emellett az Egyes speciális szövetkezők támogatása volt jelentős, 5,3 milliárd forintot, az ágazat támogatási összegének 17,6 százalékát fizették ki erre a jogcímre (9. táblázat).

9. táblázat: **A kertészeti ágazat részére folyósított támogatások, 2015 és 2016**

Jogcím	millió HUF	
	2015	2016
Borászati ágazat támogatása	11 056,3	9 478,3
<i>ebből: Szőlőültetvények szerkezetátalakításának és átállításának támogatása</i>	8 648,8	8 882,1
<i>Borászati gépek, technológiai berendezések beszerzésének támogatása</i>	1 811,0	39,6
<i>A szőlőfeldolgozás és a borkészítés során keletkező melléktermékek támogatással történő leparlásának támogatása</i>	395,1	433,1
<i>Borok promóciója harmadik országokban</i>	201,4	123,5
Egyes speciális szövetkezők támogatása	7 227,4	5 347,2
Iskolagyümölcs-program	2 995,4	3 135,2
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	314,1	317,9
Fűszerpaprika-termelők de minimis támogatása	66,1	53,3
Héjas gyümölcsűek támogatása	112,9	0,0
Meggyfeldolgozói de minimis támogatás	175,8	0,0
Gyümölcs-szerkezetátalakítás	2 423,7	–
Zöldség-szerkezetátalakítás	263,0	–
EMVA – Kertészet korszerűsítése	1 033,5	–
EMVA – Kertészeti gépek, technológiai berendezések beszerzéséhez nyújtandó támogatás	20 795,1	–
EMVA – Kertészeti ültetvények korszerűsítése, létesítése	288,9	–
EMVA – Gyümölcs- és kertészeti ültetvények korszerűsítése, létesítése	297,5	–
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített zöldség-gyümölcs támogatás	1 401,2	–
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített bogyós gyümölcs támogatás	119,7	–
Gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	–	7 039,5
Feldolgozóipari zöldségnövény támogatás igénylése	–	2 808,0
Zöldségnövény-termesztés támogatás igénylése	–	2 182,9
Összesen	48 570,6	30 362,2

Forrás: Jelentés az agrárgazdaság 2015. évi helyzetéről, valamint FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Kockázatkezelés a mezőgazdaságban

A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer 2012. január 1-je óta két pilléren nyugszik. Az első pillér, az agrárkárenyhítés keretében a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) a 2015. évi időjárás okozta károk kompenzálására 6,0 milliárd forint összeget hagyott jóvá (10. táblázat). A káresemények közül az aszály okozta a tavalyi évben a legjelentősebb károkat, de a jégeső és a tavaszi fagy is számottevő veszteségeket okozott a termésben. Az MVH által jóváhagyott ösz-

szeg jelentős része már a 2016. év elején kifizetésre került. Az I. pillér keretében összességében 6,1 milliárd forintot vettek igénybe a gazdálkodók 2016-ban. A jóváhagyott és a kifizetett összeg közti eltérést a korábbi évekről áthúzódó jogorvoslati kifizetések képezik.

A korábbi évektől eltérően a kárenyhítési rendszer II. pillére, a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás állami támogatás formájában valósult meg. A 2015. évi biztosítások díjához 1,7 milliárd forint támogatást vettek igénybe a hazai költségvetésből 2016-ban.

A fentiek alapján a két pillér keretében együttesen 7,8 milliárd forint jutott el a gazdálkodókhoz az őket ért károk kompenzálására 2016. december 31-ig (11. táblázat).

10. táblázat: Az MVH által a 2015. évi károk kompenzálására jóváhagyott, részben jóváhagyott kérelmek felosztása elemi káresemények szerint

millió HUF	
Káresemény	Jóváhagyott összeg
Aszálykár	4 103,0
Belvízkár	72,3
Tavaszi fagykár	798,0
Téli fagykár	0,0
Őszi fagykár	0,0
Jégesőkár	975,5
Viharkár	58,1
Mezőgazdasági árvízkár	0,0
Felhőszakadáskár	2,6
Összesen	6 009,4

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

11. táblázat: A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer kifizetései, 2016

millió HUF	
Jogcím	2016
Nemzeti agrárkárenyhítés	6 146,9
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott nemzeti támogatás	1 695,7
Összesen	7 842,6

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása

Az EU-ban átlagosan 1,5 százalékkal gyarapodott a vállalati hitelállomány. A mediterrán országok vállalati hitelállománya tranzakciós alapon 1,2 százalékkal csökkent (Spanyolország, Olaszország), Franciaországban és Németországban a banki hitelezés 3,1 százalékkal nőtt. A Visegrádi országokban 5,7, a balti államokban 6,8 százalékkal emelkedett éves összevetésben a nem pénzügyi vállalatok által felvett hitelek értéke.

Az MNB 2016 januárjában elindította a Növekedéstámogató Programot (NTP), ami a bankok piaci hitelezéshez való visszatérését segíti elő a Növekedési Hitelprogram (NHP) fokozatos kivezetésével és a pozitív ösztönzést jelentő új Piaci Hitelprogram (PHP) meghirdetésével. A PHP keretében a hitelösztönzés fő eszközévé a hitelezési aktivitáshoz kötött kamatcsereügylet (HIRS)¹ vált, ezen felül kiegészítő eszközként a preferenciális betéti lehetőség áll még rendelkezésre a jövőben. A bankok vállalják, hogy a HIRS-igénybevétel negyedének megfelelő mértékben növelik a kvv-hitelezési aktivitásukat az ügyletek futamideje alatt.

Az elmúlt három évet figyelembe véve megállapítható, hogy a nemzetgazdaság társas vállalkozásainak hitelállománya 2013 szeptemberétől fokozatosan esett. Bár a hitelállomány csökkenése 2016 első negyedében megállt, az aktuális negyedévben kissé emelkedve 5884,8 milliárd forintról 5917,9 milliárd forintra változott.

Éves összehasonlításban az említett hitelállomány több mint felét (57,4 százalék) kitevő forinthitelek 6,1

százalékkal 3398,6 milliárd forintra emelkedtek, a devizahitelek ellenben 7,6 százalékkal 2519,2 milliárd forintra csökkentek 2015 negyedik negyedévéhez képest.

Makroszinten a hitelállományból a rövid lejáratú hitelek értéke 2,4 százalékkal, 1563,6 milliárd forintról 1601,1 milliárd forintra nőtt az előző év azonos időszakához viszonyítva. A hosszú lejáratú hitelállomány ugyanezen időszakhoz képest 1,2 százalékkal lett kevesebb, értéke 4316,8 milliárd forintot tett ki.

A társas vállalkozásoknál a hitelállomány a mezőgazdaságban és élelmiszeriparban egyaránt csökkent. Az egyéni gazdaságok hitelállománya elsősorban a mezőgazdaságban nőtt meg jelentősen az előző negyedévhez képest, az élelmiszeriparban csak mérsékelt emelkedés következett be.

A Magyar Lízingszövetség értékelése alapján a magyar lízingpiac jelentős növekedést ért el 2016-ban. A finanszírozott összeg 518 milliárd forintot tett ki, ami 9 százalékkal magasabb az előző évi értéknél. A várakozások szerint 2017-ben folytatódhat a növekedés, elsősorban az alacsony kamatkörnyezet és a vállalkozások fokozódó eszközfinanszírozási igényei miatt.

Az NHP III. szakaszában (2016. január 1-től 2017. február 3-ig) részt vevő hitelintézetek 526 milliárd forint összegű szerződésről nyújtottak be adatszolgáltatást az MNB felé. A több mint 18 ezer ügylethez (18 351) 12 072 vállalkozás kapcsolódott. A jelenleg ténylegesen kint lévő – azaz a múltbeli törlesztéseket, valamint a még le nem hívott hitelrészeket nem tartalmazó – hitelállomány 394 milliárd forint volt.

¹ A HIRS a bankok kvv-hitelezéséből adódó kamatkockázatának 1-3 éves futamidőn való kezelésével támogatja a hitelezési aktivitást, a preferenciális betéti lehetőség pedig a bankok likviditáskezelését segíti elő, ezáltal

ugyancsak ösztönözve a hitelezést. A HIRS keretösszege 1000 milliárd forint.

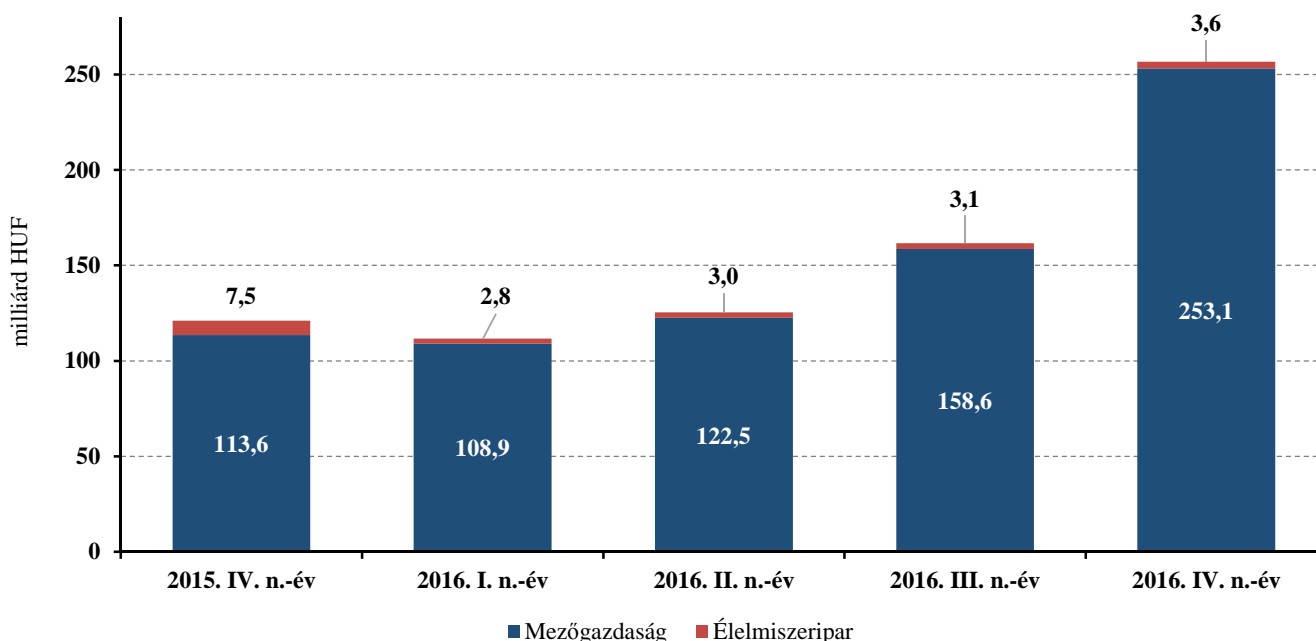
Az egyéni gazdaságok hitelállománya

A mezőgazdasági és élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelei az előző negyedévhez képest jelentősen, 58,8 százalékkal 256,7 milliárd forintra emelkedtek 2016 negyedik negyedévében. A fennálló állomány mintegy tizedét (26,2 milliárd forintot) az egyéb, be nem sorolt hitelek (lombardhitelek, szabad felhasználású, jelzálog-, személyi hitelek stb.) adták. A teljes hitelállományból 98,6 százalékot a mezőgazdasági, 1,4 százalékot az élelmiszeripari szakágazatok képviseltek

az aktuális negyedévben. Figyelemreméltó, hogy a mezőgazdaság egyéni gazdaságainak hitelállománya erőteljesen, 94,5 milliárd forinttal nőtt az előző negyedévhez képest, amely elsősorban az MFB-NHP Földhitel Hitelprogramhoz kapcsolódó hitelfelvételeknek tulajdonítható 2016 negyedik negyedévében. Az élelmiszeripar egyéni gazdaságainál ugyanakkor a hitelállomány értéke az előző negyedévi 3 milliárd forint felett (3,6 milliárd forint) alakult (5. ábra).

A mezőgazdaság egyéni gazdaságainál a hitelállomány bővülésében az MFB-NHP Földhitel Hitelprogram hatása érezhető, valamint az alacsony vállalati kamatláb is ösztönzőleg hatott. A hitelállomány növekedésének közel harmadát a piaci hitelek adták.

5. ábra: **Az egyéni gazdaságok hitelállománya 2015–2016 negyedik negyedéve között**

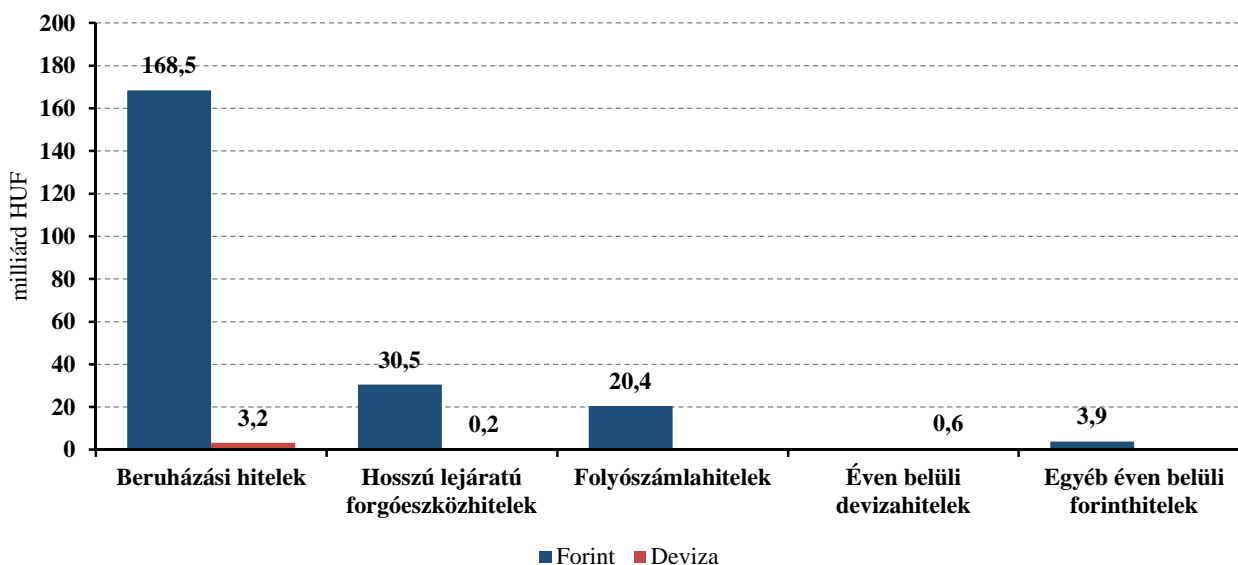

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni gazdaságok hiteleinek értéke 158,6 milliárd forintról 253,1 milliárd forintra emelkedett az aktuális negyedévben, azaz 59,6 százalékkal haladta meg az előző negyedévi értékét. A bővülés elsősorban a beruházási hitelek növekedésének tulajdonítható, amelyek értéke 92,3 milliárd forinttal emelkedett. A hosszú lejáratú forgóeszközhitel állománya 2,8, az éven belüli hiteleké

2,0 milliárd forinttal mérséklődött, a forint folyószámlahiteleké pedig 1,8 milliárd forinttal nőtt.

Az egyéni gazdaságok mezőgazdasági hitelállományából a beruházási és a hosszú lejáratú forgóeszközhitel értéke összesen 79,9 százalékot (202,4 milliárd forint) jelentett (6. ábra). A kedvezményes hitelprogramokhoz nem kötődő (piaci) hitelállomány a teljes hitelösszeg 27,5 százalékát tette ki az aktuális negyedévben.

6. ábra: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya a hitel forrása és a hitelcél szerint 2016 IV. negyedévében**

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdaságon belül a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó gazdaságok hiteleinek értéke 108,4 milliárd forintról 9,3 milliárd forinttal nőtt, így 117,7 milliárd forint volt az aktuális negyedévben. A szántóföldi növénytermesztés ezzel a mezőgazdasági egyéni gazdaságok hiteleinek 46,5 százalékát tudhatta magáénak (12. táblázat). Az állattenyésztés hitelállománya 1,6, a kertészeti ágazatban 1,9, az egyéb szakágazatok által felvett hitelek nagyon jelentősen, 81,6 milliárd

forinttal nőttek. Az állattenyésztés részesedése így 9,6 százalékot, a kertészeté 4,8 százalékot tett ki. Az MFB által meghirdetett földhitelprogram elősegítette, hogy az egyéb szakágazat kategória részesedése 39,1 százalékra emelkedjen, ami több mint 20 százalékos részaránybővülést jelent. Az egyes szakágazatok közül az egyéb szakágazat által felvett beruházási hitelállomány értéke több mint tizenkétszeresére (12,2) nőtt 2016 harmadik negyedévéhez képest.

12. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2016 IV. negyedévében**

Szakágazat	Összesen	Ebből:			
		Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel	Folyószámlahitelek	Éven belüli hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	117,7	67,3	20,4	12,6	2,7
Állattenyésztés	24,3	10,9	6,3	3,5	0,6
ebből					
<i>baromfi</i>	5,7	2,6	1,4	1,0	0,1
<i>sertés</i>	4,9	2,9	0,9	0,6	0,1
<i>szarvasmarha</i>	8,7	3,2	3,1	1,2	0,3
Kertészet	12,2	5,8	1,7	1,7	0,3
Egyéb	98,9	87,8	2,3	2,6	0,9
Összesen	253,1	171,7	30,7	20,4	4,5

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdaságban újonnan folyósított hitelállomány értéke jelentősen megugrott az előző negyedévhez képest, értéke 117,2 milliárd forint volt, ebből a piaci hitelek állománya jelentősen csökkent, alig több mint 10 százalékot (11,4 százalék), azaz 13,4 milliárd forintot tett ki. A legtöbb új hitelt továbbra is a szántóföldi növénytermesztő egyéni gazdaságok vették fel 26,5 milliárd forint értékben, amelyből a hosszú lejáratú forgóeszközhitel 3,58 milliárd forintot, a beruházási hitelek 15,3 milliárd forintot, azaz együttesen 71,6 százalékot képviseltek a szántóföldi növénytermesztőknek

jutatott új mezőgazdasági hitelek állományából. A kerétszeti ágazat egyéni gazdaságainál a beruházási hitelek 0,9 milliárd forintról 1,15 milliárd forintra nőttek az előző negyedévi értékhez képest (13. táblázat). Megjegyzendő, hogy az újonnan folyósított beruházási hitelállomány minden szakágazat esetében jelentősen tovább emelkedett az egygel korábbi időszakhoz viszonyítva, ami az MFB-NHP Földhitel Hitelprogram népszerűségének is köszönhető.

13. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok újonnan folyósított hitelállománya 2016 IV. negyedévében, kiemelt hitelcélók szerint**

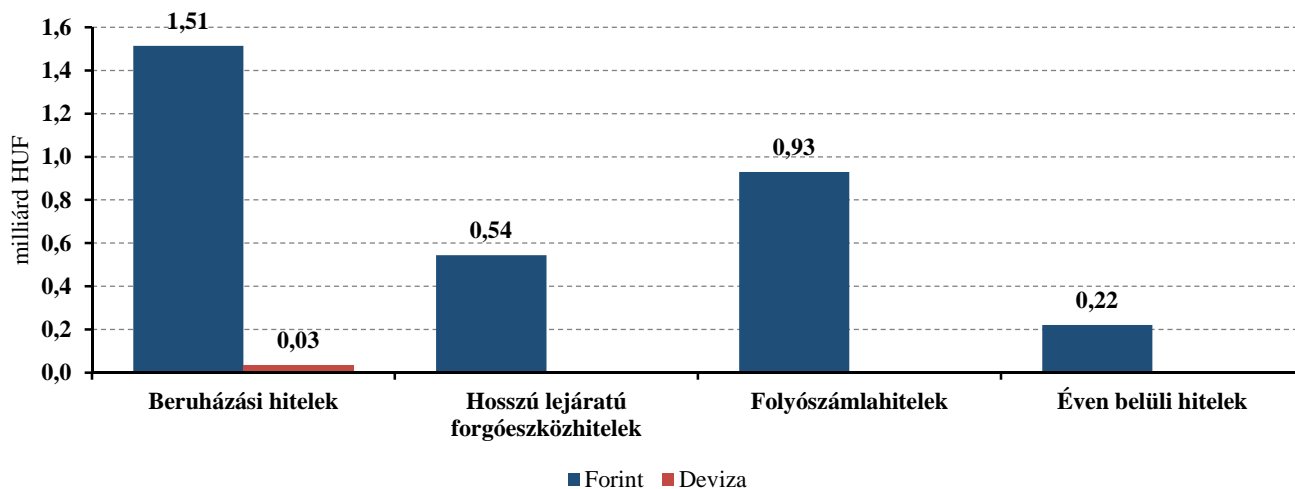
Szakágazat	Forinthitelek				Deviza-hitelek összesen	Egyéb forint-hitelek	Összesen
	beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámla-hitelek	éven belüli hitelek			
Szántóföldi növénytermesztés	14,40	3,58	2,48	0,68	0,90	4,47	26,52
Állattenyésztés	1,36	0,60	0,62	0,19	0,00	1,18	3,94
ebből							
<i>baromfi</i>	<i>0,49</i>	<i>0,04</i>	<i>0,12</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,06</i>	<i>0,71</i>
<i>sertés</i>	<i>0,43</i>	<i>0,01</i>	<i>0,11</i>	<i>0,12</i>	<i>0,00</i>	<i>0,01</i>	<i>0,68</i>
<i>szarvasmarha</i>	<i>0,20</i>	<i>0,49</i>	<i>0,27</i>	<i>0,06</i>	<i>0,00</i>	<i>0,47</i>	<i>1,48</i>
Kertészet	1,15	0,09	0,46	0,02	0,00	1,34	3,07
Egyéb	81,19	0,18	0,32	0,03	0,11	1,86	83,69
Összesen	98,10	4,45	3,88	0,92	1,01	8,85	117,22

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az élelmiszeripar egyéni vállalkozásainak teljes hitelállománya az előző negyedévhez képest több mint 500,0 millió forinttal növekedett, 3,6 milliárd forint volt 2016 negyedik negyedévében. A teljes élelmiszeripari egyéni hitelállomány 3,6 milliárd forintnyi értékéből a piaci hitelállomány 1,8 milliárd forintot képviselt. Az ágazatban az összes hitel 42,2 százalékát

a forintalapú beruházási hitelek (1,51 milliárd forint) és a forint folyószámlahitelek (25,9 százalék) jelentették (7. ábra). Az élelmiszeripari ágazat egyéni gazdaságainál a devizaalapú hitelek állománya csökkent, azaz a teljes ágazati hitelállomány 1,6 százaléka (0,1 milliárd forint) devizaalapú hitel volt az aktuális negyedévben.

7. ábra: Az élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelállománya a hitel forrása és a hitelcél szerint 2016 IV. negyedében

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A társas vállalkozások hitelállománya

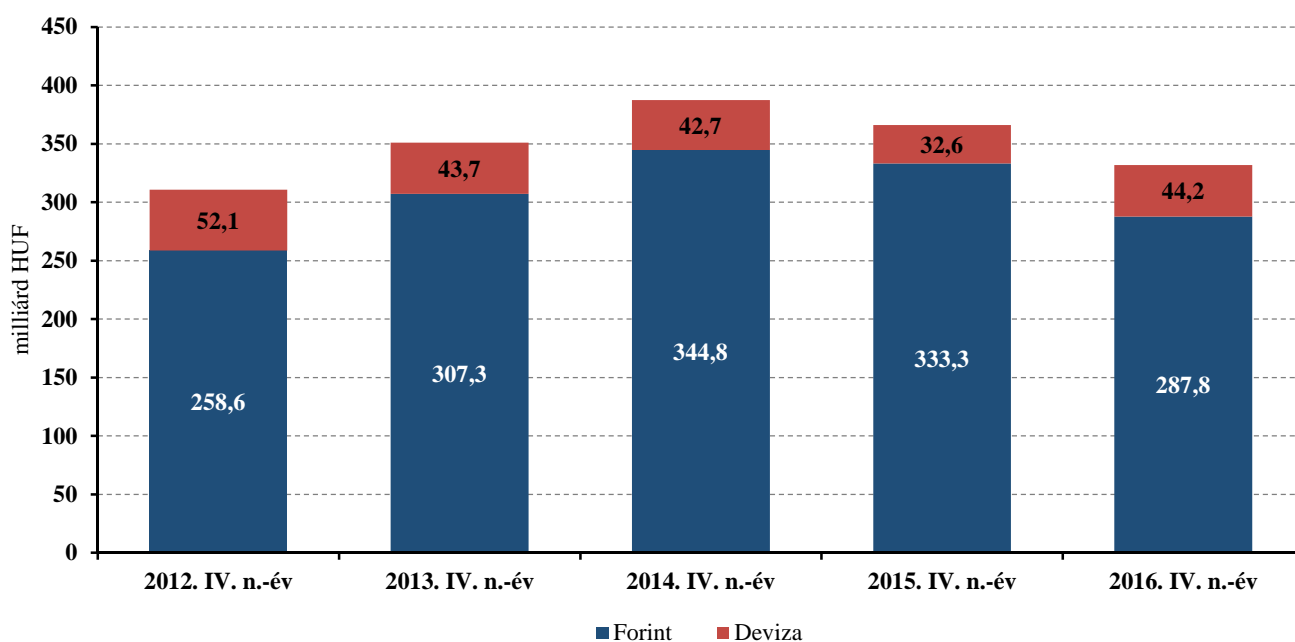
A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 9,3 százalékkal, az élelmiszeripari társas vállalkozásoké 3,4 százalékkal csökkent 2015 negyedik negyedévéhez képest.

A nemzetgazdasági hitelállományból (5917,9 milliárd forint) a mezőgazdasági társas vállalkozások 332,0 milliárd forintot, az élelmiszeripari társas vállalkozások 376,4 milliárd forintot tudhattak magukénak, azaz 5,6 és 6,4 százalékban részesedtek, ami azt jelenti, hogy a

mezőgazdasági ágazat részaránya kissé esett, az élelmiszeriparral együttesen a teljes hitelállomány 12,0 százalékát (708,3 milliárd forint) tették ki.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományán belül a forinthitel részaránya továbbra is 90 százalék körüli (86,7 százalék) részesedéssel bírt a devizahitelekkel szemben 2016 negyedik negyedévében (8. ábra). A forinthitelek értéke jelentősen, 13,7 százalékkal 287,8 milliárd forintra csökkent. A devizahitelek összege 35,4 százalékkal 44,2 milliárd forintra nőtt, amely nagyobb kockázatot jelent.

8. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása

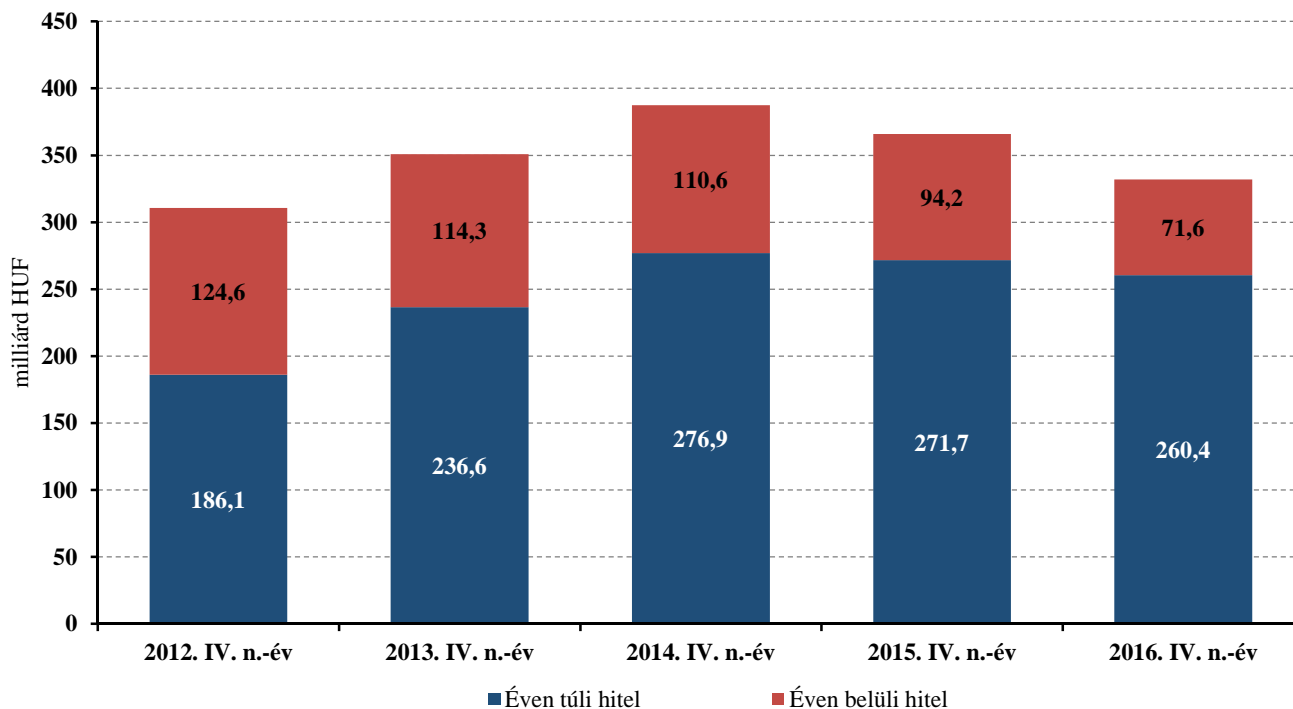

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdasági ágazat társas vállalkozásainál a teljes hitelállomány 78,4 százalékát kitevő éven túli hitelek 4,2 százalékkal csökkentek az előző év azonos időszakához képest, tendenciáját nézve pedig megállapítható, hogy részarányuk az összes hitelen belül fokozatosan nőtt. Az állomány értéke a kedvezményes hitelkonstrukcióknak köszönhetően 39,9 százalékkal haladta meg az öt évvel ezelőtti értéket (186,1 milliárd

forint). Az éven belüli hitelek állományának 71,6 milliárd forintnyi értéke viszont 2016 negyedik negyedében továbbra is az elmúlt öt év legalacsonyabb hitelösszegének felelt meg. Mindez vélhetően annak köszönhető, hogy a forgóeszközhitelek egyre inkább éven túli (1–3 éves) futamidejűek, amelyhez az NHP is nagyban hozzájárult (9. ábra).

9. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya lejáratí idő szerint

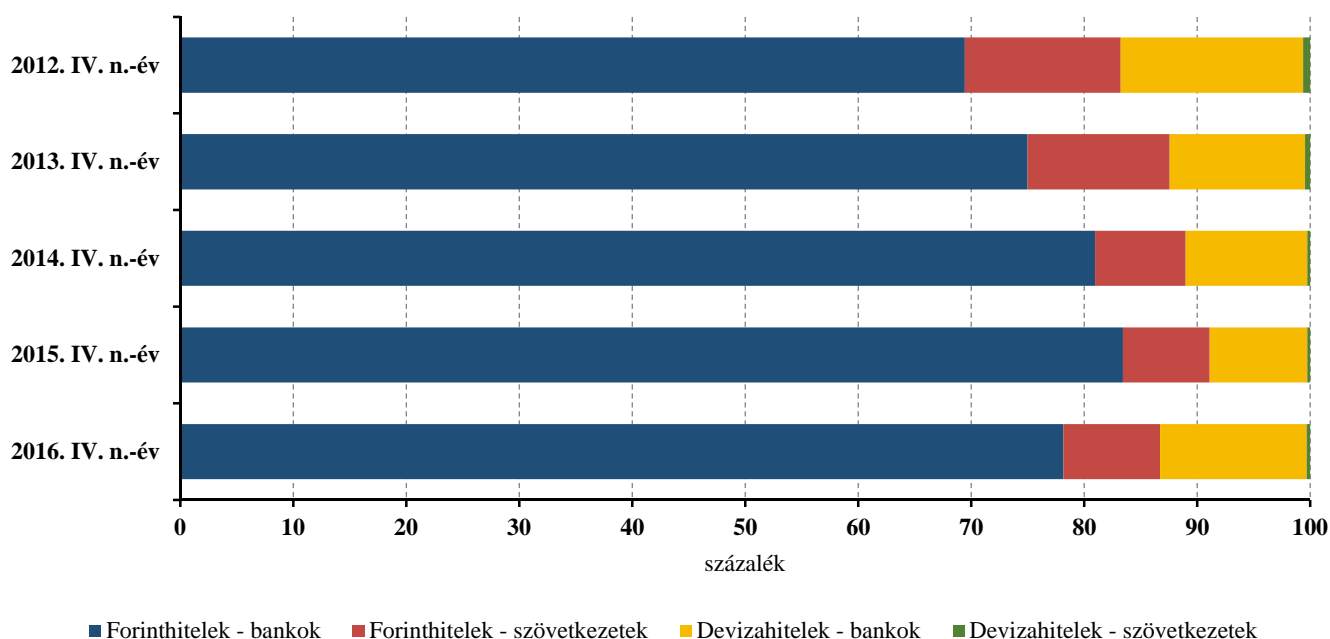

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A bankok, szakosított hitelintézetek és a külföldi hitelintézetek által nyújtott hitelek aránya (továbbiakban: banki hitelek) továbbra is domináns, ennek megfelelően a banki hitelek 91,5 százalékát adták a mezőgazdaság hitelállományának, ami 16,6 százalékponttal nagyobb az öt évvel ezelőtti arányszámmal. A banki

hitelek értéke jelentősen, 10,2 százalékkal 302,6 milliárd forintra csökkent, a szövetkezeti hitelállomány változatlanul 29,4 milliárd forintot tett ki 2015 negyedik negyedéhez viszonyítva (10. ábra). A mezőgazdasági hitelállomány mérséklődését elsősorban a banki forint- és devizaalapú hitelek értékének csökkenése eredményezte.

10. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások teljes hitelállományának forrás és hitel nyújtója szerinti megoszlása és alakulása

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A társas vállalkozások hitelállományáról a Földművelésügyi Minisztérium is végez adatgyűjtést 2016 áprilisa óta. Ennek lényege, hogy az agrárfinanszírozásban meghatározó pénzintézetek részletesebb, hitelcél, al- és szakágazati, valamint gazdálkodási forma szerinti részletezettségű adatokat bocsátanak rendelkezésre.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományán belül a szántóföldi növénytermesztéssel és az állattenyésztéssel foglalkozók a mezőgazdasági hitelállomány 76,6 százalékát tették ki. Az ágazatban elsősorban a beruházási és a hosszú lejáratú forgóeszköz-hitelek domináltak, ezek a 309,1 milliárd forintnyi hitelösszegből 69,3 százalékot jelentettek.

Forrásalapon a forintalapú hitelek részesedése 89,7

százalék, a devizaalapúaké 10,3 százalék volt. A piaci hitelek értéke meghaladta a 140 milliárd forintot (145,9 milliárd forint), ami a mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományának 47,2 százalékát adta (14. táblázat).

Az újonnan folyósított hitelállomány a mezőgazdaság társas vállalkozásainál 35,3 milliárd forint volt, ami több mint 16 százalékkal maradt el az előző negyedévben folyósított hitelértéktől. A hitelek legnagyobb része a szántóföldi növénytermesztőkhöz (42,5 százalék) és az állattenyésztőkhöz (23,0 százalék) került. A teljes mezőgazdasági hitelösszegből a piaci hitel értéke 66,1 százalékot, azaz 23,3 milliárd forintot tett ki.

14. táblázat: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2016 IV. negyedévében

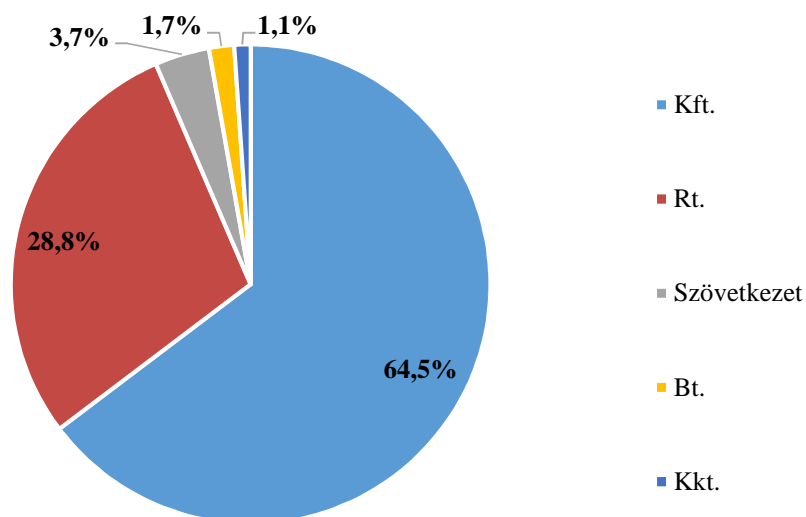
milliárd HUF					
Szakágazat	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú for- gőszközhitelek	Folyószámlahitelek	Éven belüli hitelek	Összesen
Szántóföldi növény- termesztés	47,6	36,0	10,8	11,3	121,7
Állattenyésztés	45,8	37,0	9,0	12,7	114,9
ebből					
<i>baromfi</i>	16,1	9,8	2,3	4,2	36,1
<i>sertés</i>	12,1	13,1	3,1	3,8	35,0
<i>szarvasmarha</i>	15,6	12,8	3,0	4,4	39,3
Kertészet	5,1	2,4	0,9	0,5	10,6
Egyéb	22,2	17,8	4,6	11,6	61,9
Összesen	120,8	93,3	25,3	36,1	309,1

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A gazdálkodási formák szerinti bontást tekintve megállapítható, hogy a hitelek túlnyomó többsége (93,3 százalék) kft.-khez és rt.-khez került 2016 negyedik negyedévében. A szövetkezők részesedése

11,3 milliárd forint volt, a bt.-k és kkt.-k által felvett hitelek összességében 2,8 százalékot jelentettek a teljes hitelállományból (11. ábra).

11. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási forma szerint 2016 IV. negyedévében

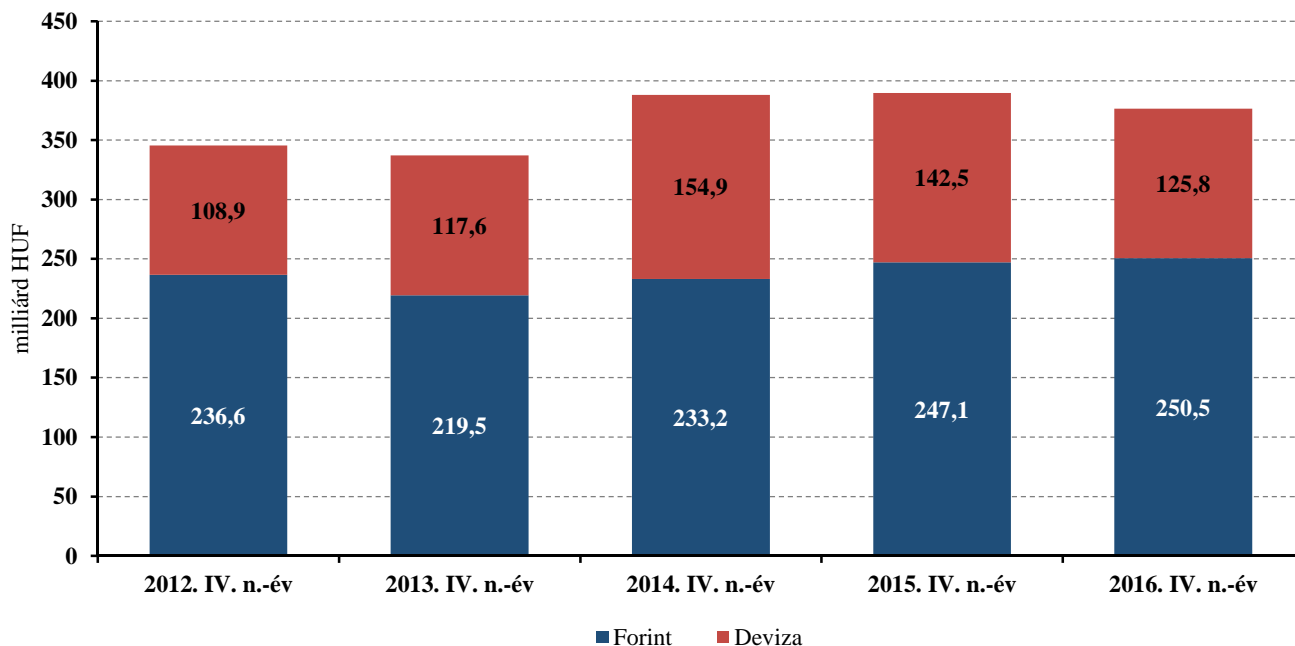

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállományának nagysága továbbra is meghaladta a mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományát, így a 2013-ban és 2014-ben meglévő 1-30 milliárd forint közötti különbség megfordult az élelmiszeripar javára. A hitelállomány 376,4 milliárd forint volt 2016 negyedik negyedévében, azaz 3,4 százalékkal csökkent az

előző év ugyanezen időszakához viszonyítva (389,6 milliárd forint). A forintalapú hitelek 1,4 százalékkal 250,5 milliárd forintra nőttek, a devizahitelek értéke 12,7 százalékkal 125,8 milliárd forintra csökkent az előző év negyedik negyedévéhez képest, ami kedvező változásnak tekinthető (12. ábra).

12. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása

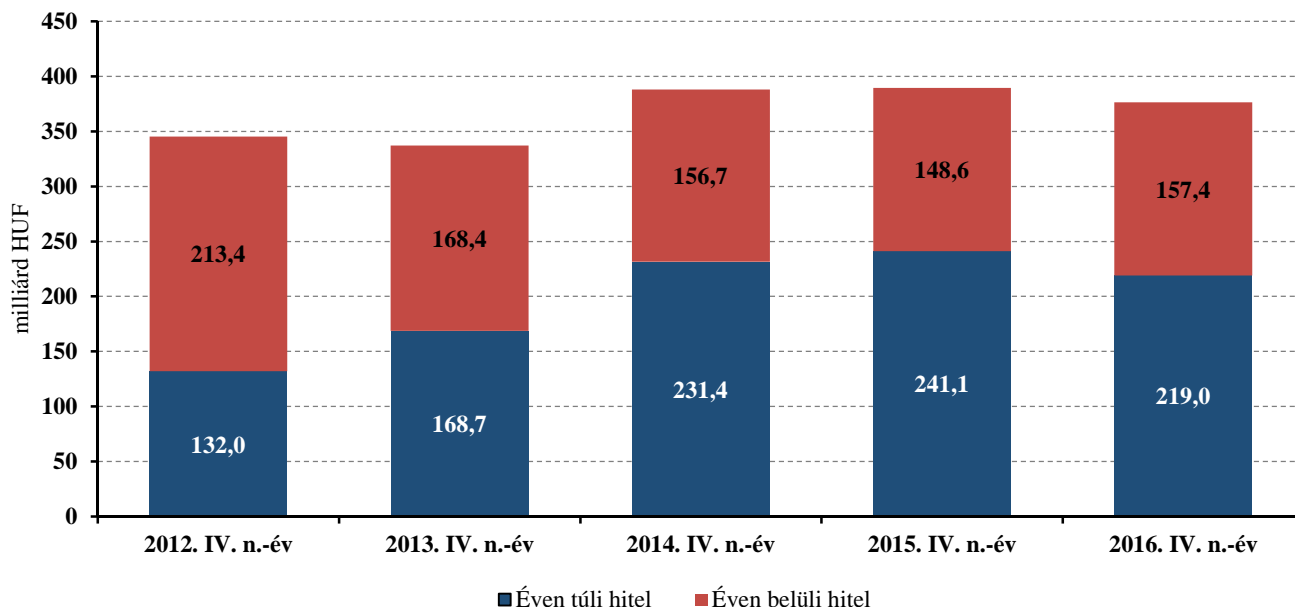

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A társas vállalkozásoknál az éven túli hitelek már hosszabb ideje tartó emelkedő tendenciája megtört 2016. év végére és 9,2 százalékkal, 241,1 milliárd forintról 219,0 milliárd forintra csökkent az előző év

ugyanezen értékéhez képest. Az éven belüli hitelek értéke 5,9 százalékkal haladta meg a 2015. negyedik negyedévi értéket, azaz 157,4 milliárd forintra nőttek (13. ábra).

13. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya lejáratil idő szerint

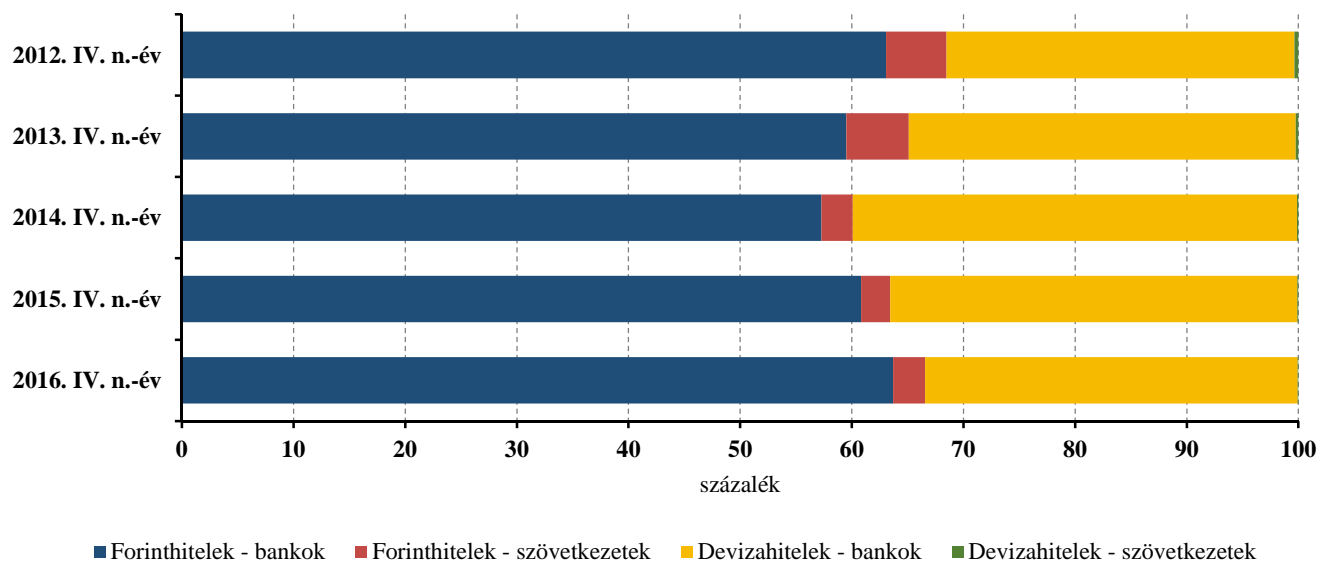

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az élelmiszeripari ágazatban a banki hitelek részaránya öt év alatt 97,1 százalékra emelkedett. A banki hitelállomány értéke az előző év negyedik negyedévéhez

képest 3,6 százalékkal 365,3 milliárd forintra csökkent, a szövetkezeti hitelállomány 5,0 százalékkal 11,1 milliárd forintra emelkedett (14. ábra).

14. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállományának forrás és hitel nyújtója szerinti megoszlása és alakulása

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A Földművelésügyi Minisztérium adatai alapján az élelmiszeripari társas vállalkozások hiteleinek lejárat szerinti megoszlása jóval kiegyensúlyozottabb képet mutat, mint a mezőgazdasági társas vállalkozásoké. Elsősorban az éven túli hitelek dominanciája jellemző (48,1 százalék), ugyanakkor az éven belüli hitelek is

jelentős részt (38,3 százalék) képviseltek a 382,4 milliárd forintnyi élelmiszeripari hitelállományból 2016 negyedik negyedévében. A piaci hitelek 217,1 milliárd forintot tettek ki, ami a teljes hitelállomány 56,8 százalékát adta (15. táblázat).

15. táblázat: Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2016 IV. negyedévében

Szakágazat	Összesen	Ebből:			
		Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel	Folyószámlahitelek	Éven belüli hitelek
Összesen	382,36	117,95	66,03	47,51	98,78
Ebből:					
Húsfeldolgozás, tartósítás	56,97	35,01	10,67	2,18	5,70
Baromfi-hús feldolgozása, tartósítása	23,56	10,58	6,52	1,55	3,52
Hús-, baromfi-hús-készítmény gyártása	5,00	2,98	1,01	0,50	0,09
Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	3,77	1,80	0,06	0,26	0,13
Egyéb gyümölcs-, zöldségléfeldolgozás, tartósítás	63,78	8,56	15,84	3,57	28,32
Olaj gyártása	23,61	0,21	0,06	9,16	12,38
Tejtermék gyártása	13,68	4,75	3,45	2,35	2,06
Malomipari termék gyártása	35,46	2,47	5,69	10,79	12,41

Szakágazat	Összesen	Ebből:			
		Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel	Folyószámlahitelek	Éven belüli hitelek
Összesen	382,36	117,95	66,03	47,51	98,78
Ebből:					
Kenyér, friss pékáru gyártása	13,49	3,92	2,05	2,41	3,06
Tésztafélék gyártása	8,76	3,38	0,52	1,33	0,93
Tartósított lisztes áru gyártása	5,93	4,00	0,67	0,07	0,77
Haszonállat-eledel gyártása	21,64	5,09	6,26	0,87	7,37
Hobbiállat-eledel gyártása	9,29	2,89	0,17	0,05	2,70

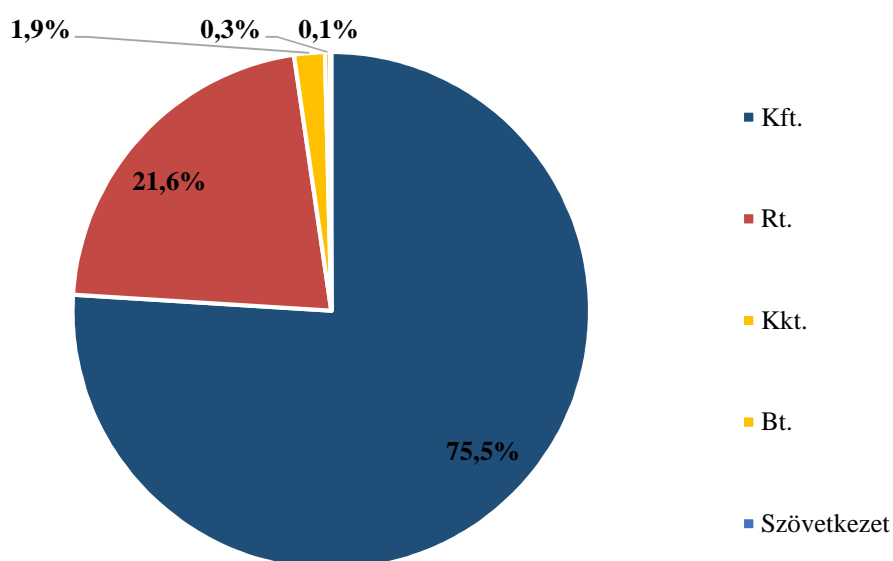
Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az egyik legnagyobb hitelállománnyal (14,9 százalékos részesedés) a húsfeldolgozással és -tartósítással foglalkozó vállalkozások rendelkeztek, amelynek nagy részét beruházási és hosszú lejáratú forgóeszköz-hitel formájában vették fel. Az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozással és tartósítással foglalkozó szakágazat 63,8 milliárd forinttal (16,7 százalék), a tejtermék és malomipari termék gyártására, továbbá a baromfi-hús-feldolgozására és -tartósítására szakosodott ágazatok 19,0 százalékos részesedéssel bírtak a teljes hitelállományból. Figyelemreméltó, hogy a takarmány

gyártásán belüli két szakágazat (haszon- és hobbiállat-eledel-gyártás) által felvett hitelek is előkelő helyen (8,1 százalék) szerepeltek a teljes hitelállományon belül (16. táblázat).

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is a kft.-k és rt.-k hitelállománya a legjelentősebb, részesedésük közel 100 százalék volt (97,1 százalék) 2016 negyedik negyedévében. Legkisebb hitelállománnyal a szövetkezesek és bt.-k rendelkeztek, hitelfeltevő képességüket a kedvezményes élelmiszeripari hitelprogramok erősíthetik a jövőben (15. ábra).

15. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási formák szerint 2016 IV. negyedévében

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

A kedvezményes finanszírozású konstrukciók célja elsősorban az, hogy fejlesztési, kitörési esélyt adjanak az átlag alatti jövedelmezőségű szektornak olyan hitelek segítségével, amelyek alacsony kamata a mezőgazdaság és az élelmiszeripar esetében is biztosítja a beruházások megtérülését, másrészt hosszú távú forgótőkét biztosítson a tőkehiányos ágazatnak. A Földművelésügyi Minisztérium (FM) az ágazatok kedvezményes finanszírozását alapvetően az MFB által működtetett kedvezményes hitelkonstrukciókkal, valamint a költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programokkal igyekszik biztosítani, amelyeket a 2013-ban elindított Növekedési Hitelprogram is kiegészít. E kedvezményes eszköztárra támaszkodva a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások a következő hitelprogramokban részesülhetnek:

- a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (továbbiakban: MFB Zrt.) által működtetett kedvezményes agrárfinanszírozási programok;
- költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok;
- az MNB által 2013. június 1-jén elindított Növekedési Hitelprogram;
- az MNB által 2015. március 16-án elindított Növekedési Hitelprogram+;
- az MNB által 2016. januárban elindított Növekedéstámogató Program (lásd részletesen az NHP Hitelprogramon belüli fejezet); döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok.

MFB-hitelprogramok

Az MFB Zrt. által működtetett agrárfinanszírozási programok közös eleme a szektorális irányultság, amelynek alapján biztosított, hogy a program forrásait csak a megcélzott hitelfelvevői kör veheti igénybe a feltételrendszerben meghatározott célra, továbbá az

MFB Zrt. által felszámított kedvezményes kamat a hitelprogramok esetében a bevont devizaforrások és a forint piaci kamatszintjének különbözetén alapszik. A hitelprogramok forinthitelre devizakamatot számítanak fel, és amennyiben az MFB Zrt.-nek ebből vesztesége származik, a központi költségvetés egy árfolyamgarancia-megállapodás alapján a bank számára megtéríti ezeket a veszteségeket.

Az MFB Zrt.² az elmúlt években számos hitelprogramot indított, amelyekből közvetlenül vagy közvetítőkön keresztül részesültek a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások is. Az egyes programokat az MFB Zrt. a Földművelésügyi Minisztériummal együtt dolgozta ki.

A már lezárult programok folytatásaként 2015-ben három új kedvezményes agrárhitelprogramot indított az MFB Zrt. A 2015 februárjában elindított forgóeszköz-hitelprogramok keretében a hitelek kamatához az FM 60 százalékos, de legfeljebb évi 4 százalékpontos kamattámogatást biztosít. A korábban indított és 2015. december 31-ével lezárult MFB forgóeszköz-hitelprogramok – törlesztés alatt álló hiteleihez kapcsolódó – eredeti 50 százalékos kamattámogatása egy 2015. augusztusi módosításnak köszönhetően szintén fel-emelésre került 60 százalékra.

A 6 milliárd forint keretösszegű (amelyből 4 milliárd forint a nagy- és középvállalatok, 2 milliárd forint a kis- és mikrovállalkozások számára elkülönítve) **MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020** az élelmiszeripari vállalkozások – maximum 6 éves lejáratú – forgóeszköz-finanszírozása által segíti elő az élelmiszeripar versenyképességét. Felhasználható forgóeszközhitel kiváltására is. A vállalkozások által felvett hitel összege 50–500 millió forint között lehet, aminek éves kamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3,5 százalékos hitelintézeti kamatfelár (így a kamattámogatás figyelembevételével a hitel éves kamata jelenleg 2-2,2 százalékos körül alakul).

Az **MFB TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram 2020** 8 milliárd forint keretösszegű, 2–7 éves futamidejű forgóeszközhitelt (forgóeszköz beszerzésére) biztosít a zöldség- és gyümölcsstermékpályán működő termelői szervezeteknek és előzetesen elismert zöldség-, gyümölcsstermelői csoportoknak, az egyéb mezőgazdasági

² Az elmúlt években a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások számára elérhető programokról (közvetlenül vagy közvetve az agráriumhoz

kapcsolódva) bővebb információ a Pénzügyi Hírlevél korábbi számaiban található.

és erdészeti termékpályán működő, minősített elismeréssel rendelkező termelői csoportoknak. A felvett hitel összege 50–250 millió forint lehet, aminek kamata 3 havi EURIBOR + RKAF³ + legfeljebb 3 százalék/év (így a kamattámogatás figyelembevételével a hitel éves kamata jelenleg 2-2,2 százalék körül alakul).

A 15 milliárd forintos keretösszegű **MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020** a mezőgazdasági termékek elsődleges előállításával, halgazdálkodással foglalkozó vállalkozások, továbbá a baromfi, nyúl, sertés és szarvasmarha állattenyésztési ágazatban tevékenykedő termeltetők számára nyújt maximum 6 éves futamidejű hitelt. A hitel összege 1–50 millió forint (termeltetők esetében maximum 500 millió forint) lehet, aminek hitelkamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3,5 százalék/év (így a kamattámogatás figyelembevételével a hitel éves kamata jelenleg 2-2,2 százalék körül alakul).

Az eddig is működő hitelprogramok újbóli meghirdetése a keretösszegek megemelésén túl az új uniós állami támogatási szabályokkal való összhang megteremtése érdekében vált szükségessé.

Az **MFB-NHP Földvásárlási Hitelprogram célja**, hogy segítse az árverés útján értékesített állami tulajdonú földek megvásárlását. A hitelszerződés megkötésére 2016. december 31-ig volt lehetőség. A hitelkeret összege 150 milliárd forint, amit a kormány február végén megemelt, így az éven túli lejáratú forintalapú beruházási hitel összege 250 milliárd forintra

nőtt. A felvehető hitel összege minimum 3, a maximális hitelérték pedig a 300 millió forintot nem haladhatja meg (ügyletenként sem). A hitel futamideje legfeljebb 20 év, 0–10 év között fix 1,95 százalék/év kamatozású.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazat vállalkozásaihoz kihelyezett kedvezményes hitelek állománya 2016. december 31-én 109,7 milliárd forintot tett ki. A társas vállalkozások a fennálló kedvezményes hitelek teljes összegéből 47,3 százalékkal részesedtek 2016 negyedik negyedévében. A mezőgazdasági egyéni gazdaságok részaránya az 1 százalék alatti értékhez képest 52,7 százalékra ugrott ugyanezen időszakot tekintve.

A Földvásárlási Hitelprogram keretében befogadott hitelkérelmek állománya 87,8 milliárd forintról 102,2, a jóváhagyott hitelkérelmek állománya 70,6 milliárd forintról 101,3, a folyósított hitelkérelmek állománya 12,5 milliárd forintról 82,5 milliárd forintra ugrott 2016 december 31-én.

A szántóföldi növénytermesztő gazdaságok a teljes mezőgazdasági hitelállományból 8,5 százalékot, az állattenyésztéssel foglalkozók 2,3 százalékot, a kertészeti tevékenységet folytató vállalkozások 0,4 százalékot vettek igénybe (16. táblázat). Az egyéb szakágazati kategóriába tartozó vállalkozások részesedése jelentősen emelkedve a legnagyobb volt az ágazatok közül, azaz 88,8 százalékos részarányt képviselt az aktuális negyedévben. Az emelkedést elsősorban az MFB-NHP Földhitel Hitelprogram kihelyezése segítette.

16. táblázat: **Az MFB-hitelek fennálló állománya a mezőgazdaságban, 2016. december 31.**

	milliárd HUF				
Megnevezés	Szántóföldi	Kertészet	Állattenyésztés	Egyéb	Összesen
Egyéni gazdaságok	0,03	0,00	0,02	57,72	57,77
Társas vállalkozások	7,99	0,42	2,13	26,40	36,94
ebből					
<i>Mikrovállalkozás</i>	<i>4,06</i>	<i>0,42</i>	<i>0,58</i>	<i>22,75</i>	<i>0,00</i>
<i>Kisvállalkozás</i>	<i>0,59</i>	<i>0,00</i>	<i>0,53</i>	<i>1,35</i>	<i>0,00</i>
<i>Középvállalkozás</i>	<i>1,63</i>	<i>0,00</i>	<i>1,02</i>	<i>0,40</i>	<i>0,00</i>
<i>Nagyvállalkozás</i>	<i>1,71</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>1,90</i>	<i>0,00</i>
<i>Nem besorolható*</i>	<i>0,01</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,04</i>	<i>0,06</i>
Összesen	8,04	0,42	2,15	84,16	94,77

Megjegyzés: a csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

³ Az RKFA az MFB refinanszírozási kamatfelára, amelynek mértéke évente változó.

Az élelmiszeripari vállalkozások fennálló kedvezményes hiteleinek értéke 14,9 milliárd forint volt 2016 negyedik negyedévének végén. A hitelállományon belül a kis- és középvállalkozások hitelei bővültek, a nagy- és kisvállalkozások hitelállománya összességében a teljes állomány több mint háromnegyedét tette ki

(83,5 százalék). A középvállalkozások részesedése 12,4 százalék, a mikrovállalkozásoké 4,2 százalék volt. Az élelmiszeripari ágazat kedvezményes hitelállománya 6,4-szerese volt a mezőgazdasági ágazat fennálló kedvezményes kamatozású hitelállományának (17. táblázat).

17. táblázat: **Az MFB-hitelek fennálló állománya az élelmiszeriparban, 2016. december 31.**

milliárd HUF	
Megnevezés	Hitelek
Egyéni gazdaságok	0,00
Társas vállalkozások	14,91
ebből	
<i>Mikrovállalkozás</i>	<i>0,62</i>
<i>Kisvállalkozás</i>	<i>6,18</i>
<i>Középvállalkozás</i>	<i>1,84</i>
<i>Nagyvállalkozás</i>	<i>6,26</i>
<i>Nem besorolható*</i>	<i>0,00</i>
Összesen	14,91

Megjegyzés: a csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A Kiegészítő táblák között a 22. és 23. táblázat tartalmazza az MFB Zrt. különböző agráriumot célzó hitelprogramjai keretében kihelyezett állományok adatait, amelyek közül kiemelhető az Új Magyarország (koráb-

ban Sikeres Magyarországért) Agrárfejlesztési Hitelprogram keretében nyújtott 28,7 milliárd forintos hitelállomány.

Kedvezményes EXIM-konstrukciók

A Magyar Export-Import Bank Zrt. (Eximbank) és a Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. (MEHIB) célja, hogy a magyar exportőrök számára hatékony finanszírozási és biztosítási konstrukciókat szolgáltatson. Az integrált keretek között működő bank és biztosító feladatát közös szervezetben és megjelenéssel, EXIM elnevezéssel végzi. Az EXIM arra törekszik, hogy lefedje az exporttevékenység teljes vertikumát a beszerzéstől a termelésen át az értékesítési folyamat támogatásáig.

Az Eximbank export-előfinanszírozó termékeivel az exportteljesítést megelőző időszakra nyújt finanszírozást közvetlenül az exportőrök és szállítók részére, illetve közvetett módon, hitelintézeteken keresztül refinanszírozási hitel formájában. Az exportutófinanszírozás az exportteljesítést követő időszakot jelenti, lehetőséget teremtve az exportőrnek, hogy a vevője részére halasztott fizetési feltételeket biztosíthasson, miközben a teljesítést követően azonnal hozzájut annak ellenértékéhez. A rövid lejáratú hitelek 6–24 hónap, a közép/hosszú lejáratú hitelek 2–5 év futamidejűek.

Feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)et⁴ előállító vállalkozások (exportőrök vagy közvetlen szállítók) számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- kedvezményes kamatozású rövid lejáratú (6–24 hónap) export-előfinanszírozó hitelek forgóeszköz-finanszírozásra;
- kedvezményes közép/hosszú lejáratú (2–5 év) export-előfinanszírozó hitelek beruházásra és forgóeszköz-finanszírozásra;
- kedvezményes kamatozású közép/hosszú lejáratú (2–5 év) vevőhitel a külföldi vevő meghittelezésére;
- versenyképesség-növelő belföldi forgóeszköz- és beruházási hitel, melynek nem feltétele az export;

- rövid, illetve közép/hosszú lejáratú biztosítások a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat, illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;
- követelésvásárlás, factoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékesége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Nem feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)et⁵ előállító vállalkozások számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- kedvezményes kamatozású rövid lejáratú (6–24 hónap közötti futamidejű) export-előfinanszírozó hitelek forgóeszköz-finanszírozásra, exportőrök szállítói, illetve olyan exportőrök számára, amelyek termelői, illetve integrátorként termeltetői tevékenységet végeznek;
- rövid lejáratú biztosítások a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat, illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;
- követelésvásárlás, factoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékesége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Az Eximbank által agrárvállalkozások részére nyújtott exportösztönző hitelek értéke 2016. december 31-én 82,5 milliárd forintot tett ki, ami 17,8 százalékkal maradt el az előző negyedévi 100,4 milliárd forinttól. A hitelállomány 93,6 százaléka az élelmiszeripari, 6,4 százaléka pedig a mezőgazdasági társas vállalkozások tevékenységét ösztönözte.

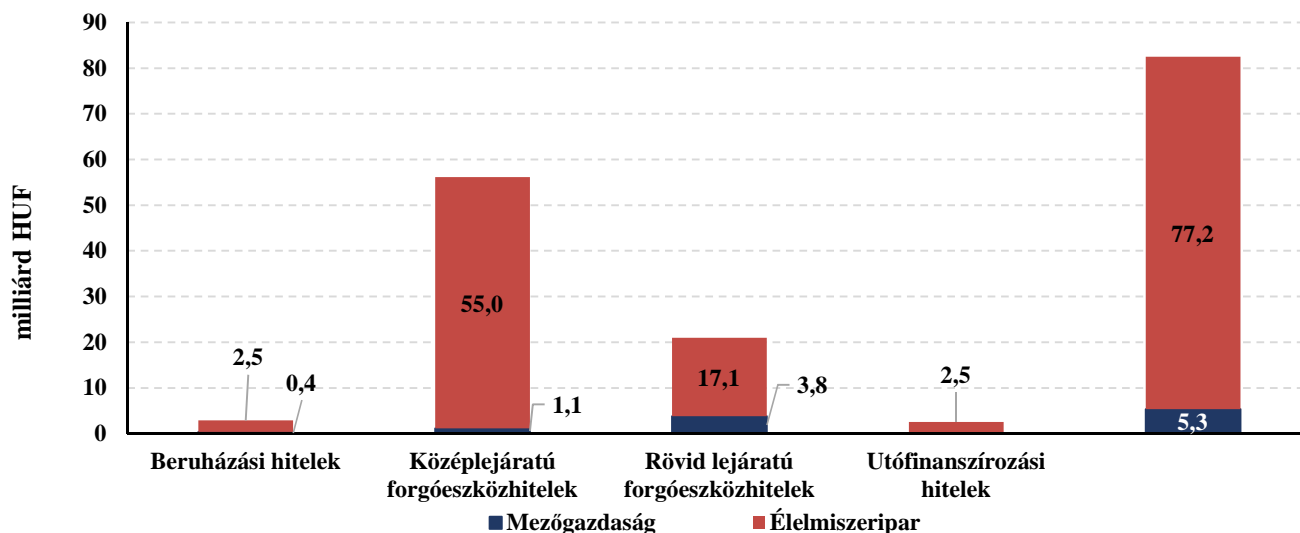
A fennálló hitelállomány nagy része (96,9 százalékban) export-előfinanszírozási hitel volt, az utófinanszírozási hitelek aránya alig 3,1 százalékot tett ki. A közép- és rövid lejáratú forgóeszközhitel arányához viszonyított aránya közelítette a kétharmad-egy-harmadot. Az előfinanszírozású hiteleknél a forint forgóeszközhitel domináltak (93,4 százalék), a beruházási hitelek részesedése nem érte el a teljes állomány 3,5 százalékát (16. ábra).

⁴ Feldolgozott mezőgazdasági termék alatt a Vidékfejlesztési Minisztérium által készített listán szereplő termékeket kell érteni.

⁵ Feldolgozatlan mezőgazdasági terméket termelő tevékenységet és/vagy integrátorként termeltetői tevékenységet folytat valamilyen arányban az a vállalat, amelyik nyilatkozatban elismeri az

EXIM számára, hogy a megelőző lezárt üzleti évben valamekkora árbevételre tett szert a saját maga által megtermelt, feldolgozatlan mezőgazdasági termékek exportpiacon történő értékesítésével. Finanszírozás ezen összeg erejéig nyújtható.

16. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és ágazat szerint 2016. december 31-én

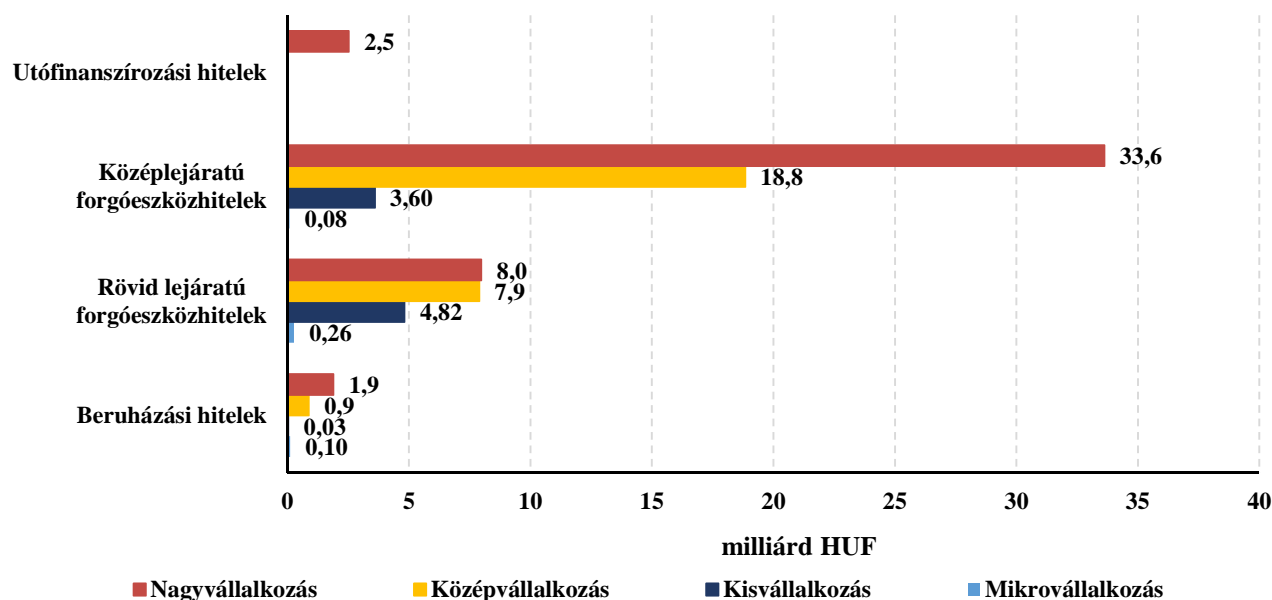

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az EXIM exportösztönző hiteleit elsősorban a nagy- és középvállalkozások vették igénybe (17. ábra). A nagyvállalkozások forgóeszközhitelén belül a középlejáratúak 33,6 milliárd forintot, a rövid lejáratúak közel 8 milliárd forintot jelentettek. A középvállalkozá-

sok közép- és rövid lejáratú hitelállománya 32,4 százalékos részarányt képviselt a teljes állományból. A kisvállalkozások elsősorban középlejáratú forgóeszközhitelt vettek fel, a mikrovállalkozások hitelállományának nagysága 500 millió forint alatt alakult.

17. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és méret szerint 2016. december 31-én

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

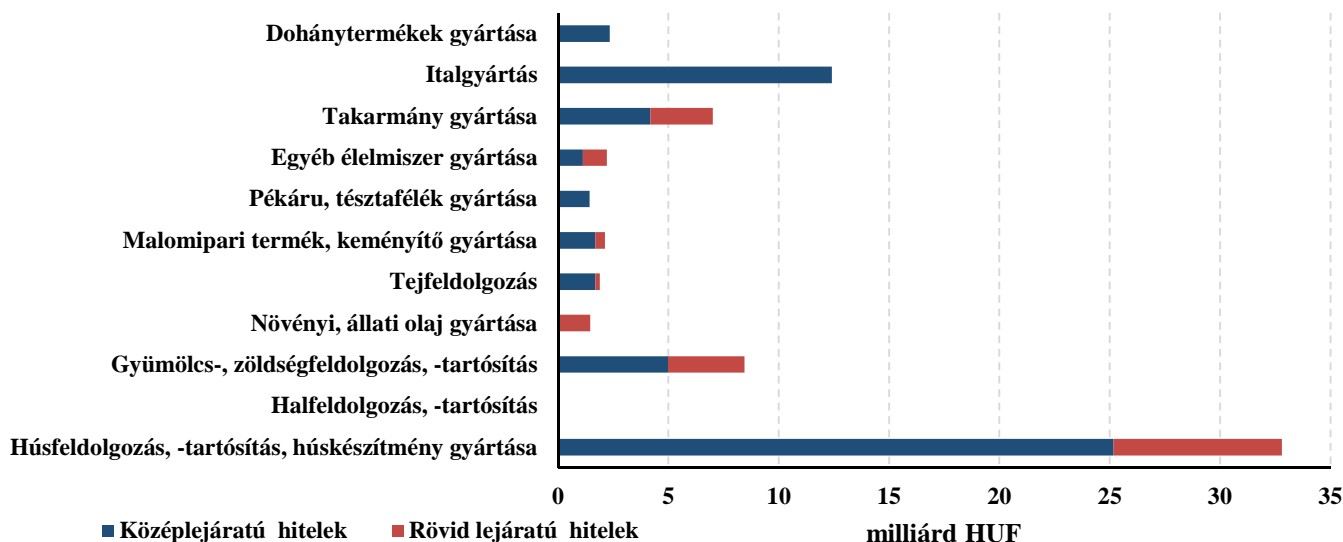
Az exportösztönző hitelek tekintetében a húsfeldolgozással foglalkozó alágazat érdemel kiemelt, valamint a gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás, a tejfeldolgozás, illetve az italgyártás, amely szegmen-

sek az élelmiszeripar exportösztönző hitelek teljes állományának több mint 70 százalékát tudhatták magukénak. A többi al- és szakágazat részesedése együttesen mintegy 22,2 milliárd forintot jelentett. A húsfeldolgozás, -tartósítás, húskészítmény gyártása alágazat

önmagában az összes felvett hitelből 41,8 százalékot képviselt, azon belül is a középlejáratú hitelek dominanciája volt megfigyelhető. A tejfeldolgozással fog-

lalkozó üzemeknél szintén a forgóeszközhitel volt a népszerűbbek, ahol a középlejáratú export-előfinanszírozási hitelek több mint nyolcszor nagyobb arányban fordultak elő (18. ábra).

18. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya az élelmiszeriparban lejárat és szakágazatok szerint 2016 negyedik negyedévében

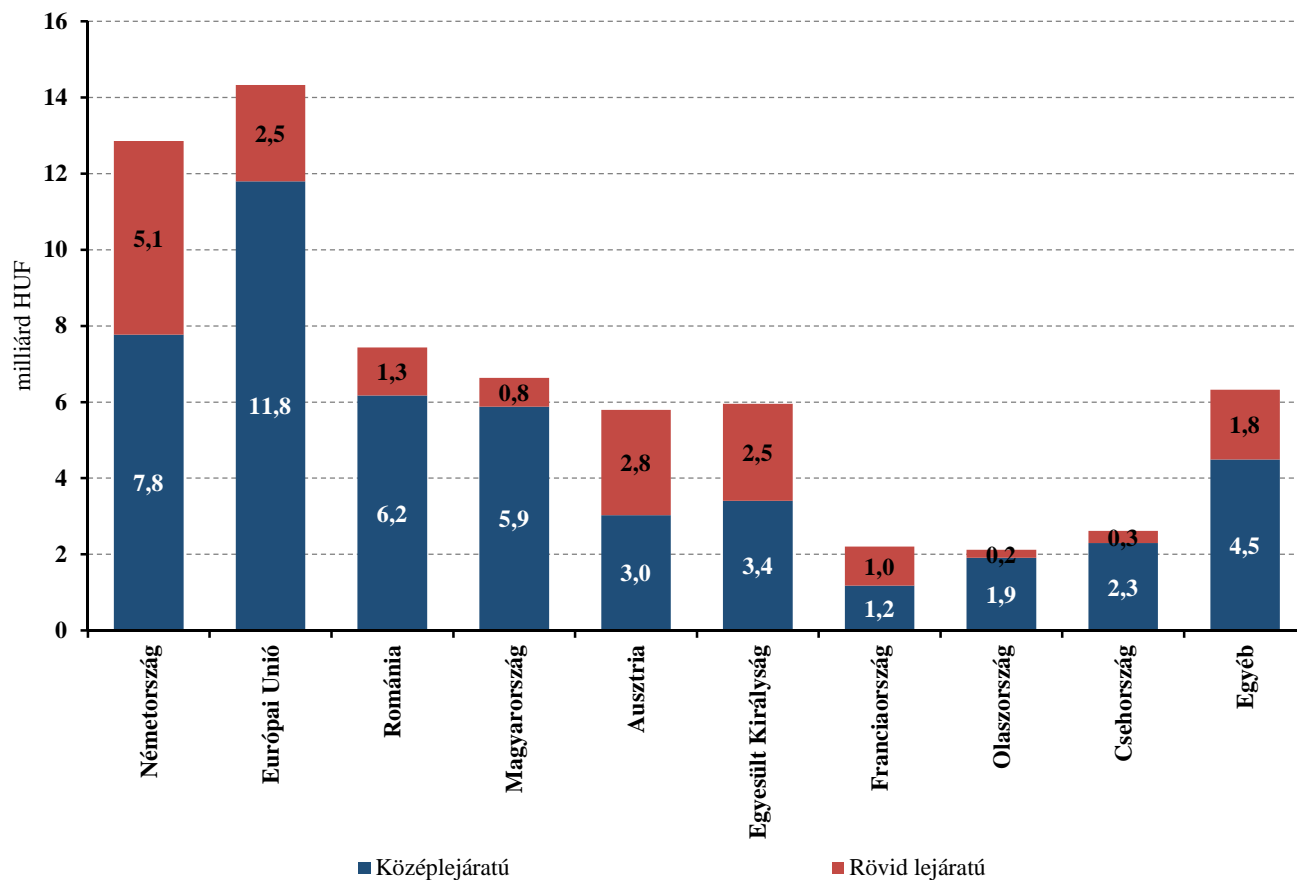

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A szóban forgó hitelek jelentős része az Európai Unióba irányuló exportot segítette (69,1 százalék), az unión kívüli külpiaci értékesítés céljából 13,4 milliárd forintot vettek fel a vállalkozások. Itt is a forgóeszköz-hitelek nagysága volt jelentősebb, azon belül is a középlejáratúaké. Az Európai Unióban belül a legjelentősebb célszágok Németország, az Egyesült Királyság

és Románia voltak, ezek az országok összességében a teljes hitelállomány 32,0 százalékát jelentették. A hazai vállalkozások belföldi beruházási és forgóeszköz-célú finanszírozására (NHP és versenyképességet javító hitelek) 5,9 milliárd forint értékben középlejáratú hitelt, 0,8 milliárd forint értékben rövid lejáratú forgóeszközhitelt folyósítottak (19. ábra).

19. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek az élelmiszeriparban lejárat és főbb célországok, relációk szerint az Európai Unió belül 2016 negyedik negyedévében

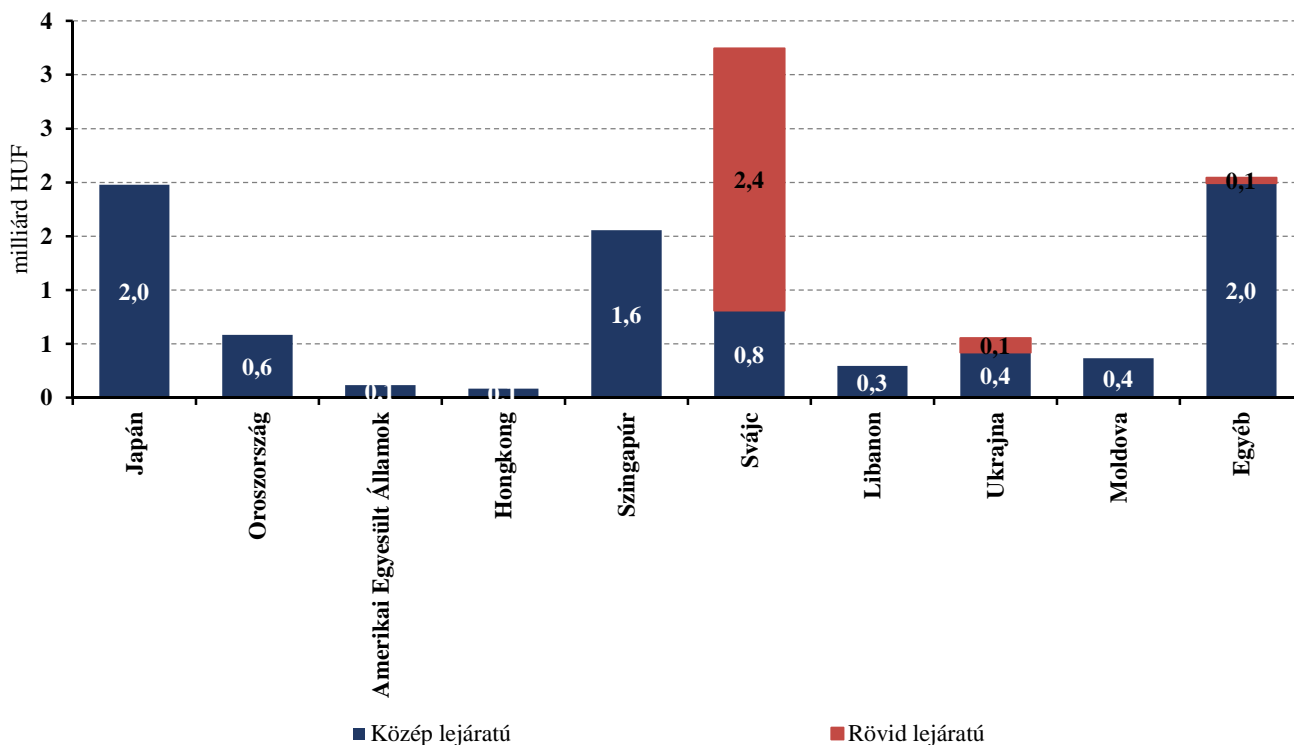

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az Európai Unió kívüli országok közül az exportösztönző hitelek szempontjából Japán, Oroszország, Svájc és Szingapúr voltak a legjelentősebbek, összességében a teljes hitelállomány több mint 60 százaléka

az ezekbe az országokba irányuló export finanszírozását szolgálta. Az Európai Unió kívüli országoknál az uniós tagállamokkal szemben a középlejártú forgóeszközök túlsúlya volt jellemző 2016 negyedik negyedévében (20. ábra).

20. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek az élelmiszeriparban lejárat és főbb célországok, relációk szerint az Európai Unió kívül 2016 negyedik negyedévében

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

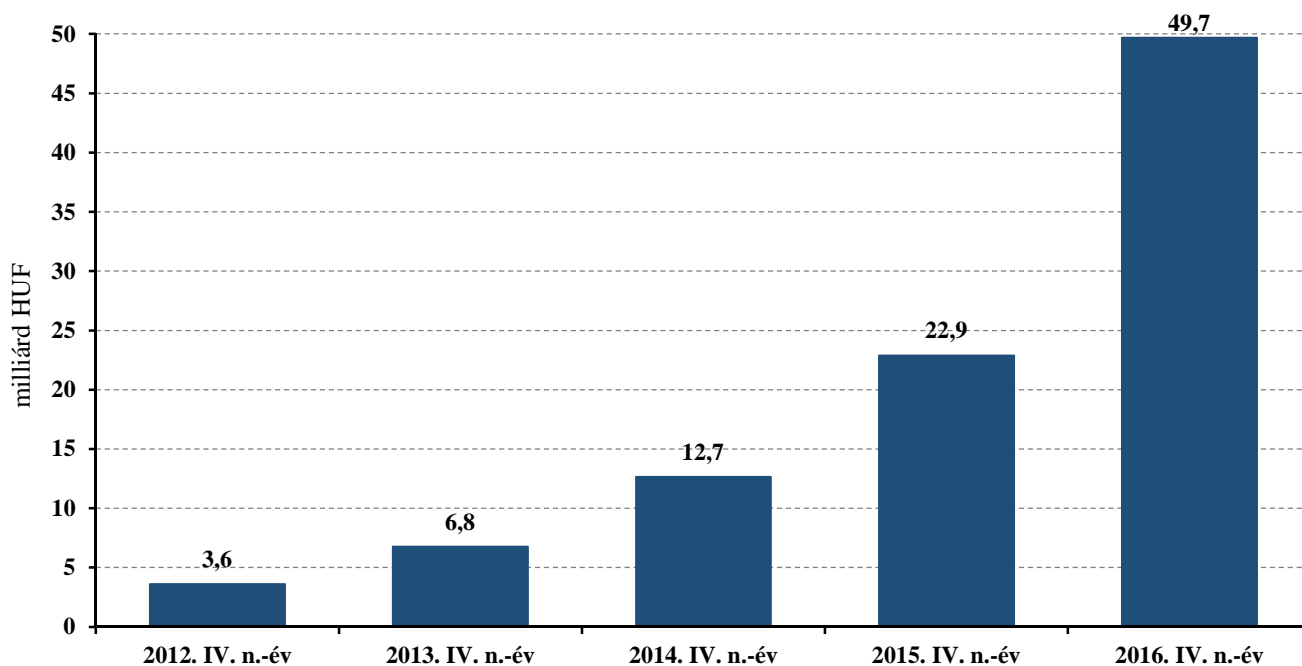
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel

A magyar agrárium rövid távú finanszírozásának stabilabbá tételét is szolgálja a Széchenyi Kártya Program, ami 2011-től érhető el az agrárvállalkozások számára. Az Agrár Széchenyi Kártya (ASZK) Folyószámlahitel a mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatban dolgozó társas vállalkozásoknak, szövetkezeteknek és egyéni gazdaságoknak/vállalkozásoknak (östermelőknek, családi gazdaságoknak) biztosít kedvezményes feltételekkel, állami kamat- és kezességdíj-támogatás mellett folyószámlahitelt. A Földművelésügyi Minisztérium a program keretében továbbra is évi 4 százalékpont kamattámogatást és 80 százalékos garanciadíj-támo-

gatást nyújt. A Széchenyi Kártya Folyószámlahitel feltételei 2016. január 1-jétől módosultak, és a korábbi 25 millió forintig járó kezességi díjtámogatás már a teljes hitelösszegről vonatkozik. Ezáltal az agrárium szereplői az olcsóbb hitelekkel könnyebben juthatnak forráshoz.

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari szektorok vállalkozásai közel 80 milliárd forint értékben (80,8 milliárd forint) nyújtottak be ASZK-hiteligényt, ebből ténylegesen 6125 db szerződés realizálódott 49,7 milliárd forint értékben 2016 negyedik negyedévében. Az aktuális negyedévi leszerződött hitelállomány értéke több mint kétszerese volt a 2015. év negyedik negyedévi 22,9 milliárd forintnak. Az ASZK-hitelállomány népszerűségét mutatja, hogy a növekedés dinamikája évről évre emelkedik (21. ábra).

21. ábra: **Ténylegesen leszerződött Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel-állomány kumulált nagyságának alakulása**

Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A leszerződött folyószámlahitel-állomány 93,5 százalékát, azaz 46,5 milliárd forintot a mezőgazdasági szektor vállalkozásaihoz helyezték ki, ami 26,8 milliárd forinttal több az előző negyedévi összegnél.

A mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodók körében nyújtott hitel közel felét (46,7 százalék) a családi gazdaságok kapták, a társas vállalkozásoknál a mikrovállalkozásokhoz a hitelek további 18,6 százaléka tartozott az aktuális negyedévben.

A szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozások részesedése az ágazati hitelkeretből 57,7 százalékot tett ki, amely az előző negyedévhez képest hasonló arányt jelent. A kertészeti szakágazat hitelkerete mérséklődött 7,9 százalékra, az egyéb és az állattenyésztéssel foglalkozók 16-19 százalékkal részesedtek a mezőgazdaságban felvett folyószámlahitel-keretből 2016 negyedik negyedévében.

Az élelmiszeripari ágazat vállalkozásainak folyószámlahitel-állománya az előző negyedévhez képest

800 millió forinttal 3,2 milliárd forintra nőtt. Az élelmiszeriparnál a társas vállalkozásokhoz a ténylegesen leszerződött összeg 75,9 százaléka, azon belül a folyósított hitelállomány közel fele (49,2 százalék) a mikrovállalkozásokhoz került. Az egyéni vállalkozók számára biztosított hitelkeret 0,5 milliárd forintról 0,8 milliárd forintra nőtt az aktuális negyedévben, ami az ágazat teljes hitelállományának 17,5 százalékát tette ki (18. táblázat).

18. táblázat: **Az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel-keret állományának kumulált nagysága (ténylegesen leszerződött összeg) a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban, 2016. IV. negyedév**

Ágazat	Egyéni				Társas			
	őstermelő	egyéni vállalkozó	családi gazdaság	összesen	mikrovállalkozás	kisvállalkozás	középvállalkozás	összesen
Mezőgazdaság ebből	2,6	9,9	21,7	34,2	8,6	3,5	0,2	12,3
Állattenyésztés	0,5	2,1	2,2	4,8	1,9	0,6	0,1	2,7
Egyéb	0,2	2,1	2,7	5,0	2,3	1,2	0,0	3,5
Kertészet	0,4	1,0	1,5	2,9	0,5	0,2	0,0	0,7
Szántóföldi növénytermesztés	1,5	4,8	15,2	21,5	3,9	1,4	0,0	5,3
Élelmiszeripar	0,1	0,6	0,1	0,8	1,6	0,8	0,0	2,5
Összesen	2,7	10,5	21,8	35,0	10,2	4,3	0,2	14,7

milliárd HUF

Megjegyzés: az „Egyéb” kategóriába az alábbi ágazatok tartoznak: Növényi szaporítóanyag termesztése; Vegyes gazdálkodás; Növénytermesztési szolgáltatás; Állattenyésztési szolgáltatás; Betakarítást követő szolgáltatás; Vetési célú magfeldolgozás; Vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás; Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység; Fakitermelés; Vadon termő egyéb erdei termék gyűjtése; Erdészeti szolgáltatás.
Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az agrárszektor vállalkozásainál a ténylegesen leszerződött hitelkeret összege összesen 26,7 milliárd forint volt 2016 negyedik negyedévében, ami az előző évinek (10,2 milliárd forint) több mint kétszerese. A rö-

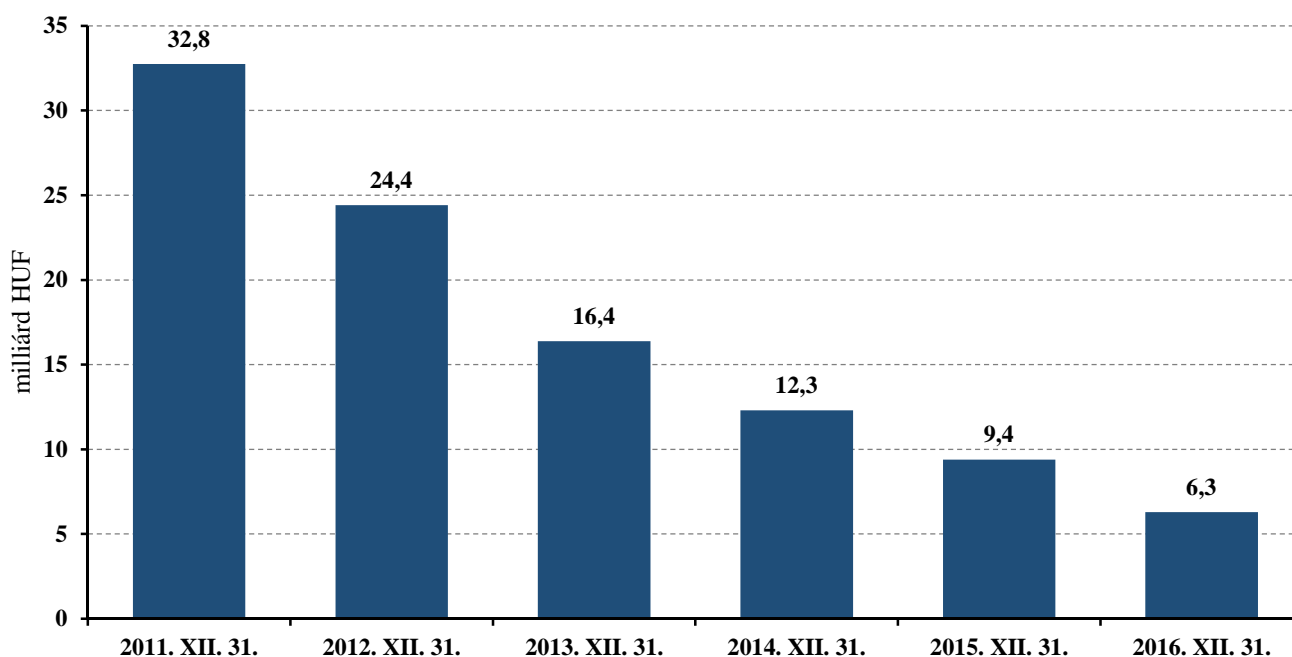
vid lejáratú hitelek értéke meghaladta a 8 milliárd forintot (8,2 milliárd forint), részesedésük az aktuális év harmadik negyedévének teljes hitelállományából 30,8 százalékot tett ki.

Költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok

A kamattámogatás és állami kezességvállalás melletti (érvényben lévő és kifutó) hitelprogramokról az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (továbbiakban: OSAP) gyűjt adatokat. A döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok kint lévő állománya

6,3 milliárd forint volt 2016 negyedik negyedévében (nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást) (22. ábra). A legjelentősebb hitelállományok a birtokfejlesztési hiteleknel (25/2004. III. 3.; illetve 17/2007. III. 23. FVM-rendelet) és a családi gazdálkodók kedvezményes hiteleinél (317/2001. XII. 29. Kormányrendelet) mutatkoznak. A hitelállományhoz kapcsolódó kezességvállalás 56 millió forint volt az aktuális negyedévben.

22. ábra: **Kifutott kamattámogatott hitelek és kölcsönök állományának alakulása 2012. december 31. és 2016. december 31. között**

Megjegyzés: az ábra a régi, kifutó hitelállomány értékeit tartalmazza, nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM-r. alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást.

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok közül a jelenleg felfüggesztés alatt álló beruházási hitelkamat-

és lízingdíj-támogatást nyújtó 114/2008. (IX. 5.) FVM-rendelet alapján kibocsátott hitelállomány a negyedik negyedév végén 2,9 milliárd forint volt.

Növekedési Hitelprogram

A Magyar Nemzeti Bank 2013. június 1-jén indította el a Növekedési Hitelprogram három pillérből álló első szakaszát 750 milliárd forintos keretösszeggel. Az NHP elindulása óta a piacon elérhető legolcsóbb forrásnak minősül, 2,5 százalékon maximált kamata egészen 2014 áprilisáig nem érte el a jegybanki alapkamatlábát sem. Az I. ütemben a hitelkiváltáson volt nagy hangsúly, ami többek között a korábbi adósságok terheit csökkentve járult hozzá a vállalkozások hitelképességének javulásához. 2013. október 1-jén elindult az NHP két pillérből álló II. szakasza 500 milliárd forintos keretösszeggel (amelyet 1000 milliárd forintra bővítettek), azzal a kitéttel, hogy igény esetén a keretösszeg felemelhető 2000 milliárd forintra. A második szakaszban a hangsúly az új hitelekre, ezen belül is a beruházási hitelekre helyeződött. Az NHP II. szakaszának I. pillére új hiteleket, míg II. pillére hitelkiváltáshoz kapcsolódó forrást biztosít a vállalkozások számára. A meghosszabbított NHP

második szakasza 2015 végéig nyújtott rendkívül kedvező finanszírozási forrást a konstrukciót igénybe vevő vállalkozásoknak, köztük az agrárvállalkozásoknak is.

Az átmeneti eszközként bevezetett NHP teljesítette a program meghirdetésekor kitűzött piacépítési és növekedési célokat. Hosszabb távon azonban az MNB célja, hogy a jegybanki szerepvállalás nélküli, gazdasági növekedést támogató piaci alapú hitelezés valósuljon meg. Ennek érdekében az MNB 2016 januárjától elindította a Növekedéstámogató Programot, amelynek fokozatos kivezetését segíti az NHP harmadik szakasza, a hitelezést másképpen ösztönző jegybanki eszközök mellett. A harmadik, kivezető szakasz I. pillére a második szakasznál mind volumenben, mind a hitelcélok tekintetében korlátozottabb forintfinanszírozást tesz lehetővé. A II. pillérben a bankok a kapott forinthitelt devizára cserélik, ami lehetővé teszi, hogy devizában nyújtsanak finanszírozást a természetes fedezettel rendelkező kkv-k számára. Ezzel a pillérral az MNB a hosszú lejáratú devizafinanszírozásban megfigyelhető piaci torzulást kívánja kezelni (19. táblázat).

19. táblázat: A Növekedéstámogató Hitelprogram elemei

Növekedési Hitelprogram kivezető szakasza (NHP III.)	Piaci Hitelprogram
I. pillér: szűkített forinthitel (400 milliárd forint)	Hitelezési aktivitáshoz kötött kamatcsereügylet (HIRS – 1000 milliárd forint)
II. pillér: swappal kombinált forinthitel (300 milliárd forint)	Preferenciális betételhelyezési lehetőség (500 milliárd forint)
	Banki tőkekövetelményekben megtestesülő ösztönzés (SREP)
	Vállalati információs rendszer

Forrás: MNB

Az NHP második szakaszának szerződéskötési időszaka 2015. december 31-én lezárult (rendelkezési tartási időszak 2016. december 30-ig tart, eddig várható még a megkötött szerződések keretében hitellehívás).

Az NHP III. szakaszában (2016. január 1-től 2017. február 3-ig) részt vevő hitelintézetek 526 milliárd forint összegű szerződésről nyújtottak be adatszolgáltatást az MNB felé. A több mint 18 ezer ügylethez (18 351) 12 072 vállalkozás kapcsolódott. A jelenleg ténylegesen kinn lévő – azaz a múltbeli törlesztéseket, valamint a

még le nem hívott hiteleket nem tartalmazó – hitelállomány 394 milliárd forint volt. A szerződések 76,6 százaléka új beruházási hitel, 23,4 százaléka pedig új lízingügylet volt.⁶ Az I. (forint) pillérben nyújtott hitelek összegének több mint kétharmada mikrovállalkozásokhoz került, a II. (deviza) pillérben kihelyezett finanszírozásnak több mint 60 százaléka pedig középvállalatokhoz. Így a két pillérben összesen az ügyletek közel 93 százaléka a mikro- és közepes vállalkozásokhoz kötő-

⁶ A harmadik szakaszban kizárólag ilyen típusú finanszírozásra van lehetőség, forgóeszköz-finanszírozásra és hitelkiváltásra nincs.

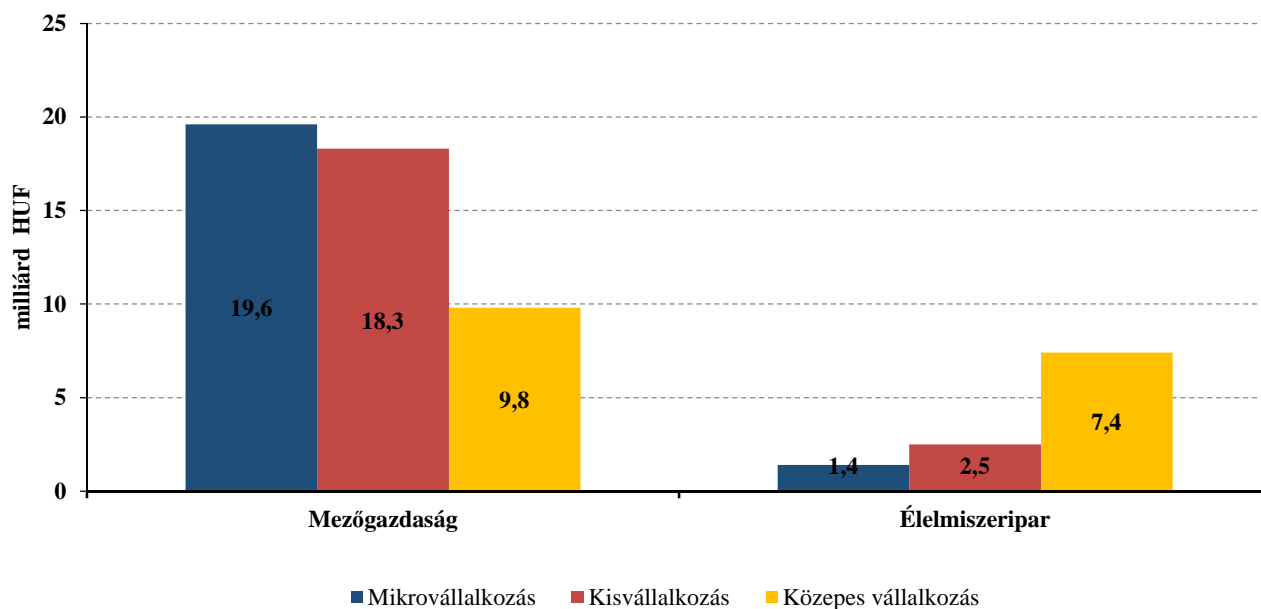
dik. Az ágazati eloszlást tekintve az I. pillérben a mezőgazdaság, a kereskedelem, javítás és a feldolgozóipar részesedése kimagasló, a hitelek mintegy 60 százaléka ebbe a három ágazatba irányul, míg a II. pillérben az ingatlanügyek mellett a feldolgozóipar, a szállítás, a raktározás ágazatok dominanciája érvényesült (együttes arányuk mintegy 65 százalék).

Az NHP 2016. január 1-jén indult harmadik szakaszában a részt vevő hitelintézetek 2016. december 31-ig 47,7 milliárd forint összegű, az agrárszektorban tevékenységet folytató vállalkozással megkötött szerződésről nyújtottak be adatszolgáltatást az MNB felé, 1483 ügylethez és 1014 vállalkozáshoz kapcsolódóan. Az ag-

rárágazat részesedése az NHP III. szakaszában is jelentős, összességében közel 16 százalék⁷, amellyel az ágazatok sorában a harmadik helyen áll. Az I. (forint) pillérben több mint 26, a II. (deviza) pillérben 4 százalék a részaránya.

Az élelmiszer- és italgyártás alágazatokban (a továbbiakban együtt: élelmiszeripar) 11,3 milliárd forint összegű megkötött szerződésről nyújtottak be adatszolgáltatást mintegy 304 ügylethez és 203 vállalkozáshoz kapcsolódóan. Az NHP III. szakaszában a feldolgozóipar több mint 18 százalékos részesedése a második legmagasabb az ágazatok között, amelyen belül az élelmiszeripar részaránya mintegy 21 százalék (23. ábra).

23. ábra: Az NHP III. szakaszában nyújtott hitelek fennálló állományának alakulása a mezőgazdasági és élelmiszeripari társas vállalkozásoknál, 2016. december 31.

Megjegyzés: európai uniós hitel – uniós támogatások előfinanszírozására folyósított hitel 2016. június 30-án fennálló állomány alapján, az ágazati adat nem tartalmazza az egyéni vállalkozókat, őstermelőket és családi gazdálkodókat.
Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

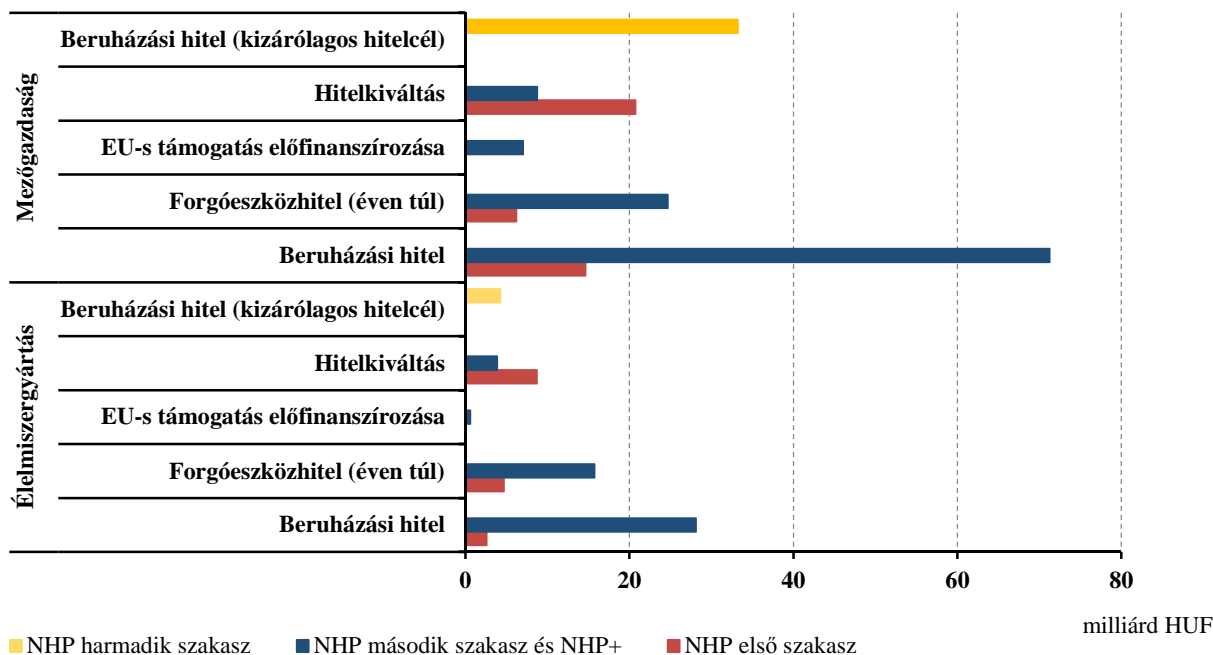
A mezőgazdaságban nyújtott hitelekben belül a legnagyobb dominanciával a hitelkiváltás és a beruházási hitelek bírtak 2016 negyedik negyedévében, ezt követte az EU-s támogatások előfinanszírozása, majd az éven túli forgóeszközhitel állománya (24. ábra). Ezen hitelek állománya az I. szakaszban az agrárgazdaság összes hitelén belül 64,5 százalékot jelentett, a II. sza-

kaszban is a beruházási és forgóeszközhitel részesedése több mint 80 százalékot (85,9 százalék) tett ki. Az élelmiszeriparban ez az arány 90 százalék felett alakult.

Az NHP III. szakaszában a beruházási hitelek értéke a mezőgazdaságban 33,2 milliárd forint, az élelmiszeriparban 4,2 milliárd forint volt.

⁷ Az ágazati megoszlás nem tartalmazza az egyéni vállalkozókat.

24. ábra: Az NHP egyes szakaszaiban nyújtott hitelek fennálló állományának alakulása a mezőgazdasági és élelmiszeripari társas vállalkozásoknál, 2016. december 31.

Megjegyzés: európai uniós hitel – uniós támogatások előfinanszírozására folyósított hitel 2016. június 30-án fennálló állomány alapján, az ágazati adat nem tartalmazza az egyéni vállalkozókat, őstermelőket és családi gazdálkodókat.
 Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az NHP I. és II. szakaszában kiemelkedő érdeklődés mutatkozott az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (AVHGA) és a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. (Garantiqa) kezessége iránt. A hitelprogram nagy eredménye volt, hogy sikerült megtörni a beruházási hitelek évek óta tartó alacsony szinten való stagnálását.

Az NHP keretében 2016 negyedik negyedévében az AVHGA és a Garantiqa által kezességvállalásban részesített hitelállomány értéke csökkent.

Az előző negyedévi állomány értékétől 27,5 száza-

lékkal maradt el a 2016 negyedik negyedévi 21,2 milliárd forintos összeg. Ebből a mezőgazdasági szektor vállalkozásait 2016 negyedik negyedévének végén összesen 17,4 milliárd forinthez segítette hozzá a két garanciaszervezet, ami 6,8 százalékos csökkenést jelentett az előző negyedévhez képest. Az élelmiszeriparban a két szervezet által együttesen garantált hitel jelentősen, 64,1 százalékkal 3,8 milliárd forintra apadt (20. táblázat).

20. táblázat: Az NHP garantált hitelállománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

milliárd HUF

Időszak	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar		
	I. pillér összesen	II. pillér összesen	I. pillér összesen	II. pillér összesen	
2014	I.	8,5	1,0	4,1	0,6
	II.	11,9	0,9	4,2	0,6
	III.	15,9	1,5	5,1	0,6
	IV.	16,4	1,5	6,4	0,9
2015	I.	17,0	1,4	6,9	1,0
	II.	17,8	1,5	7,4	0,9
	III.	19,0	2,1	7,9	1,1
	IV.	14,5	1,3	6,7	1,0
2016	I.	18,9	1,8	8,0	1,0
	II.	17,7	2,0	11,3	1,0
	III.	16,7	2,0	9,6	1,0
	IV.	15,7	1,7	2,9	0,9

Megjegyzés: A táblázat kumulált állományi adatokat tartalmaz. Az NHP II. szakaszában hitelkiváltásra a II. pillér ad lehetőséget.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

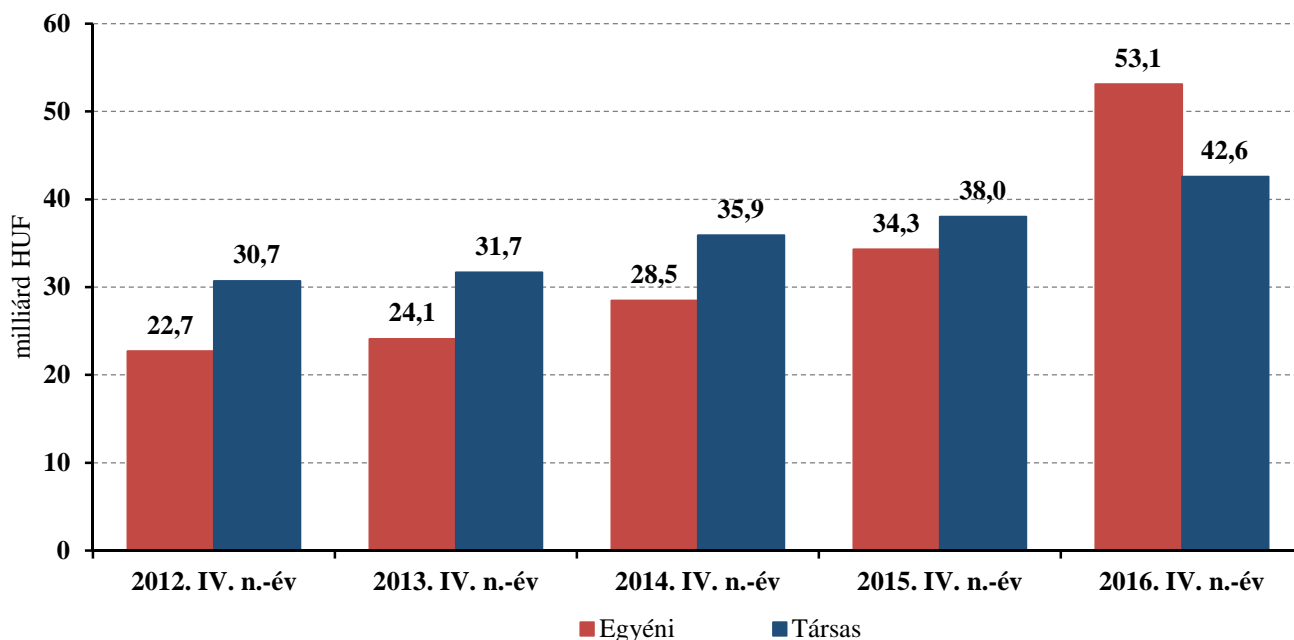
Az állami kezességvállalásnak továbbra is kulcs szerepe van a mezőgazdasági hitelezésben. A mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban tevékenykedő vállalkozások finanszírozási forrásokhoz történő hozzáférést két, az állam által 85 százalékosan viszontgarantált garanciaszervezet, az AVHGA és a Garantiqa is segíti. Mindkét szervezet feladata készfizető kezesség nyújtása mikro-, kis- és középvállalkozásoknak (további információ a Pénzügyi Hírlevél VII. évfolyam 1. számában).

Ugyancsak az élelmiszeripar számára nyújt bankgaranciát az EXIM, amely a hitelintézetek által nyújtott export-előfinanszírozó hitelek visszafizetésének részleges biztosítékaul szolgál, a kereskedelmi garanciák (tender-, előleg-visszafizetési és jólteljesítési/szavatossági garancia) pedig az exportfelügyelet teljesítéséhez

kapcsolódnak.

A mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban a garantált hitelállomány együttesen 28,8 százalékkal 124,8 milliárd forintra nőtt az előző év negyedik negyedéhez képest. Az állomány 76,7 százalékát kitevő mezőgazdasági vállalkozások garantált hiteleinek értéke az elmúlt években fokozatosan emelkedett. Az élelmiszeriparban 2016 harmadik negyedéhez képest ugyan 24,5 milliárd forintra 32,0 milliárd forintra nőtt a garantált hitelek értéke, ugyanakkor a 32 milliárd forintos összeg több mint 3 milliárd forintra maradt el az elmúlt öt év legmagasabb állományértékétől.

A mezőgazdaságban az egyéni gazdaságok hitelállománya 54,9 százalékkal, a társas vállalkozásoké „csak” 11,9 százalékkal nőtt. Megjegyzendő, hogy az egyéni gazdaságok hitelállománya fokozatosan emelkedett az elmúlt években, és 2016 negyedik negyedében először haladta meg a társas vállalkozások garantált hitelállományát (25. ábra).

25. ábra: **Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban**

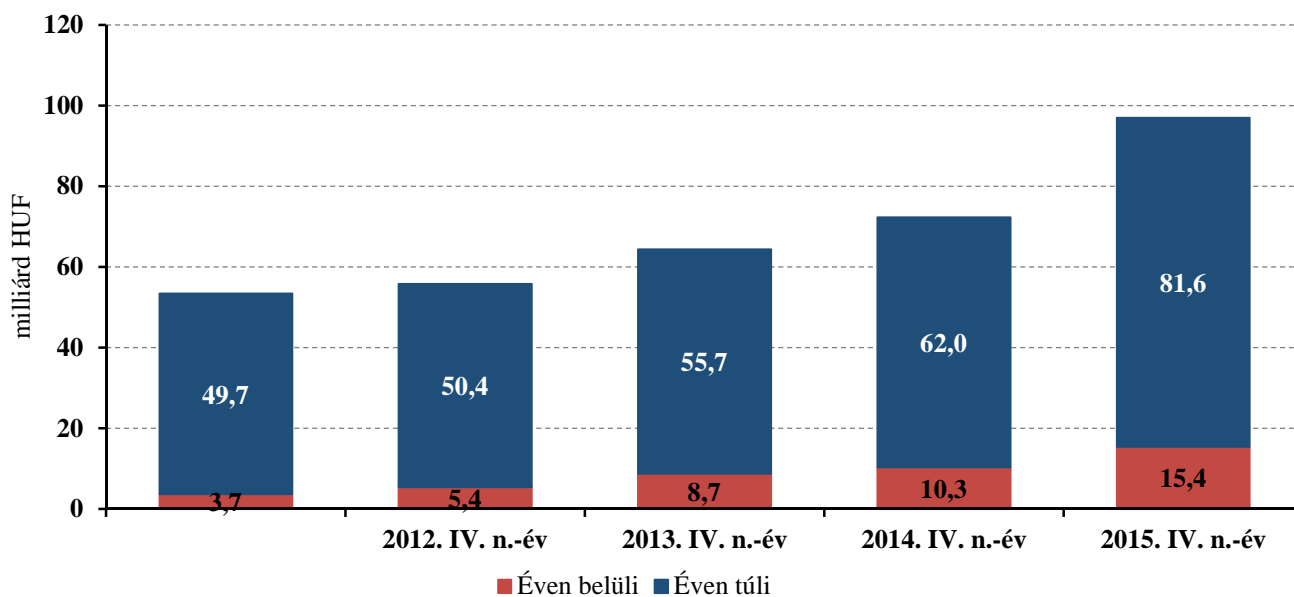
Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 64,3–71,5 százalék volt 2016 negyedik negyedévének végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdasági vállalkozások esetében a garantált hitelállomány 84,1 százalékát az éven túli, 15,9 százalékát pedig a rövid lejáratú hitelek tették ki.

Az éven túli hitelállomány az előző évi 62,0 milliárd

forintról 81,6 milliárd forintra, az éven belüli hitelállomány 10,3 milliárd forintról 15,4 milliárd forintra emelkedett az aktuális negyedévben (26. ábra).

26. ábra: **Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban a hitel lejáratú ideje szerint**

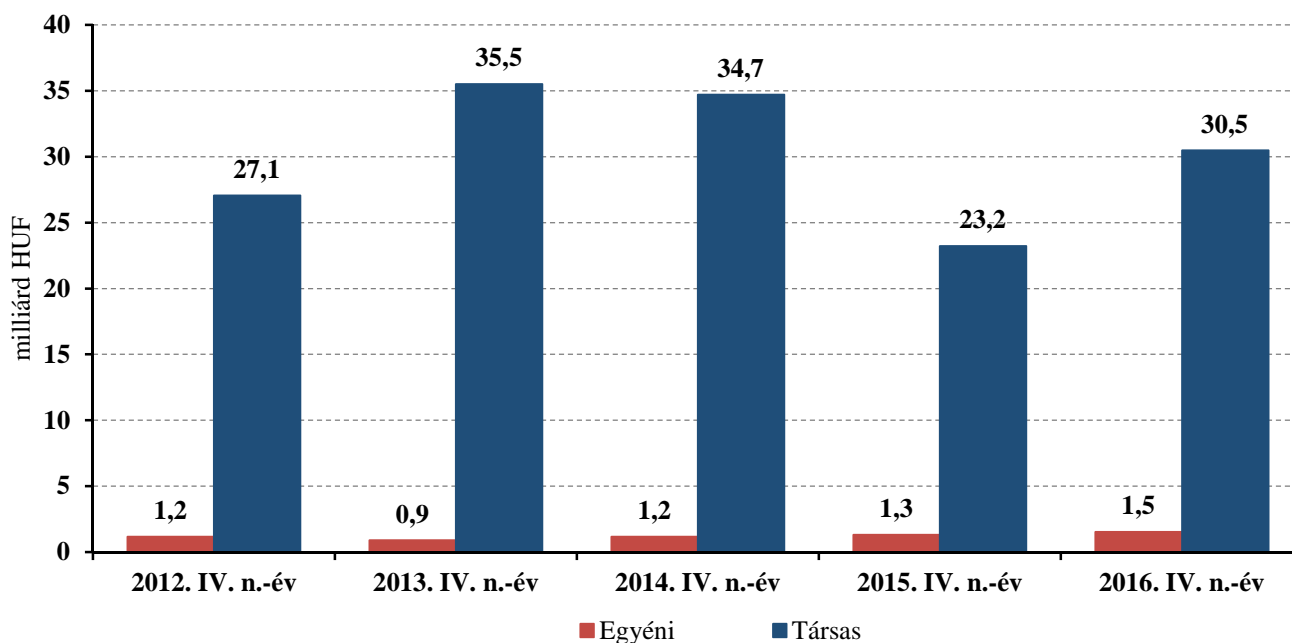
Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 64,3–71,5 százalék volt 2016 negyedik negyedévének végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az élelmiszeripar garantált hitelállománya 30,5 százalékkal 32,0 milliárd forintra nőtt 2016 negyedik negyedévében. A növekedést elsősorban a társas vállalkozások hiteleinek több mint 30 százalékos (31,2 százalék) emelkedése okozta, az egyéni gazdaságok garantált

hitelállománya is jelentősen, 17,9 százalékkal, azaz 1,5 milliárd forintra nőtt az előző év negyedik negyedéhez képest (27. ábra).

27. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban**

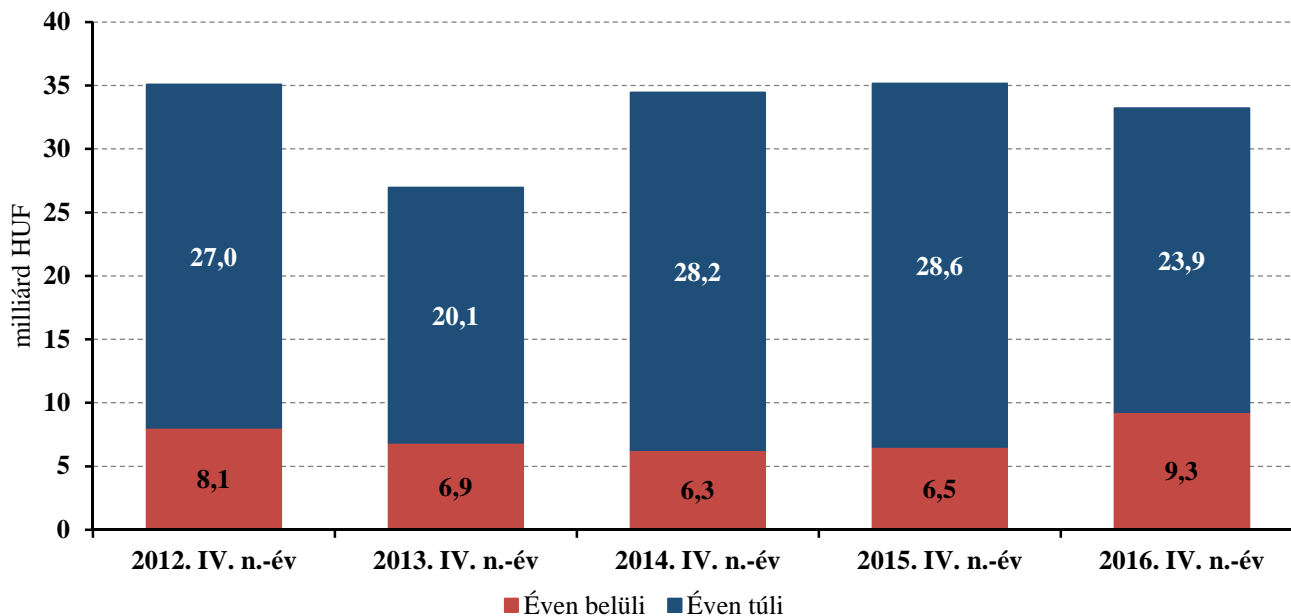
Megjegyzés: Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 64,3–71,5 százalék volt 2016 negyedik negyedévének végén. A 2016 negyedik negyedévi hitelállomány az EXIM adatait is tartalmazza.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az élelmiszeripari vállalkozások részére garantált éven belüli hitelek értéke 42,1 százalékkal nőtt, az éven túli hitelek összege 16,4 százalékkal csökkent az aktuális negyedévben. Arányaiban az éven belüli hitelek állománya 27,9 százalékot, azaz 9,3 milliárd forintot, az

éven túli hitelek részaránya 72,1 százalékot, vagyis 23,9 milliárd forintot tett ki a teljes garantált hitelállományon belül (28. ábra).

28. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban a hitel lejárat ideje szerint**

Megjegyzés: Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 64,3–71,5 százalék volt 2016 negyedik negyedévének végén. A 2016 negyedik negyedévi hitelállomány az EXIM adatait is tartalmazza.
Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása

A Monetáris Tanács februári ülésén nem módosította a jegybanki alapkamatlábát, vagyis az 2016 tavaszi kamatdöntés óta megállapított 0,9 százalékponton stagnált az aktuális negyedévben.

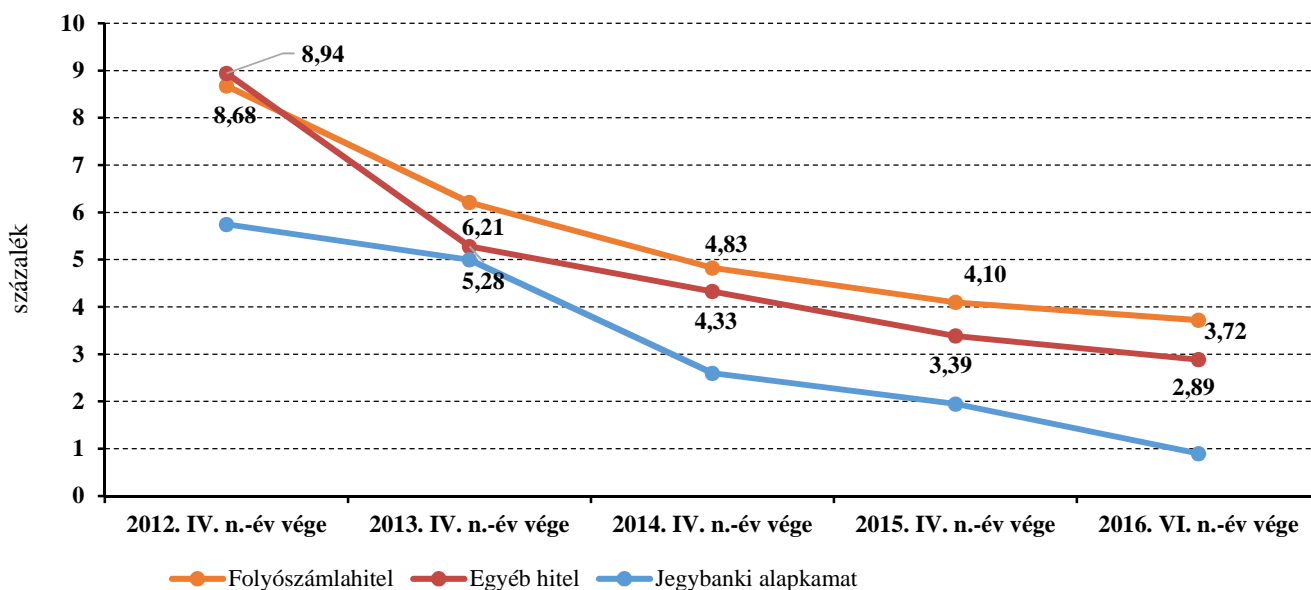
A fejlett országok monetáris politikája a tartósan alacsony kamatkörnyezet fennmaradását vetíti előre. Az Európai Központi Bank (EKB) több éve tartó monetáris

lazítása mindeddig nem eredményezett érdemi növekedési fordulatot, ugyanakkor nyomás alatt tartja az európai bankok jövedelmezőségét.

Az elmúlt öt évet figyelembe véve megállapítható, hogy a jegybanki alapkamat a 2012 negyedik negyedévi 5,75 százalékponttól fokozatosan 4,85 százalékpontot csökkent 2016 negyedik negyedévére.

Az egyéb hitelek átlagos éves kamatlába követte a jegybanki alapkamat csökkenését, a folyószámlahitelek kamata is 4,1 százalékponttól 3,72 százalékpontra mérséklődött 2015 negyedik negyedévhez viszonyítva (29. ábra).

29. ábra: A jegybanki alapkamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása (év végén érvényben lévő értékek)

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

EU-referencia-kamatláb

Az Európai Bizottság (EB) az állami támogatások közösségi ellenőrzésének keretében – többek között – a támogatástartalom megállapítása céljából a referencia-kamatlábát veszi figyelembe, amelyet a piaci kamatlábak

helyettesítésére használ. A referencia-kamatláb megállapításának módját az EB 2008/C 14/02 közleménye szabályozza. A referencia-alapkamatlábát tagországonként, évente állapítják meg vagy vizsgálják felül és havonta teszik közzé. Az aktuális negyedév végén a ráta értéke 0,91 százalékponttól 0,75 százalékpontra csökkent (21. táblázat).

21. táblázat: A referencia-kamatláb változása Magyarországon

Érvényesség kezdete	EU-alaprátá (%)
2014. IV. 1.	2,92
2014. V. 1.	2,92
2014. IX. 1.	2,92
2014. X. 1.	2,38
2015. I. 1.	2,21
2015. IV. 1.	2,21
2015. VII. 1.	1,80
2015. IX. 1.	1,53
2016. I. 1.	1,37
2016. VII. 1.	1,08
2016. X. 1.	0,91
2017. I. 1.	0,75

Forrás: a Támogatásokat Vizsgáló Iroda adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az EB a referencia-kamatláb megállapítása során az éves IBOR⁸ kamatlábát tekinti kiindulási alapnak. Hiányos esetekben az EB saját jogkörében megállapítja a

referencia-kamatlábát, amelyet kamatfelárakkal módosít (22. táblázat – Kiegészítő táblák).

⁸ IBOR (Interbank offered rate) = pénzügyi bankközi kínálati kamat.

Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései

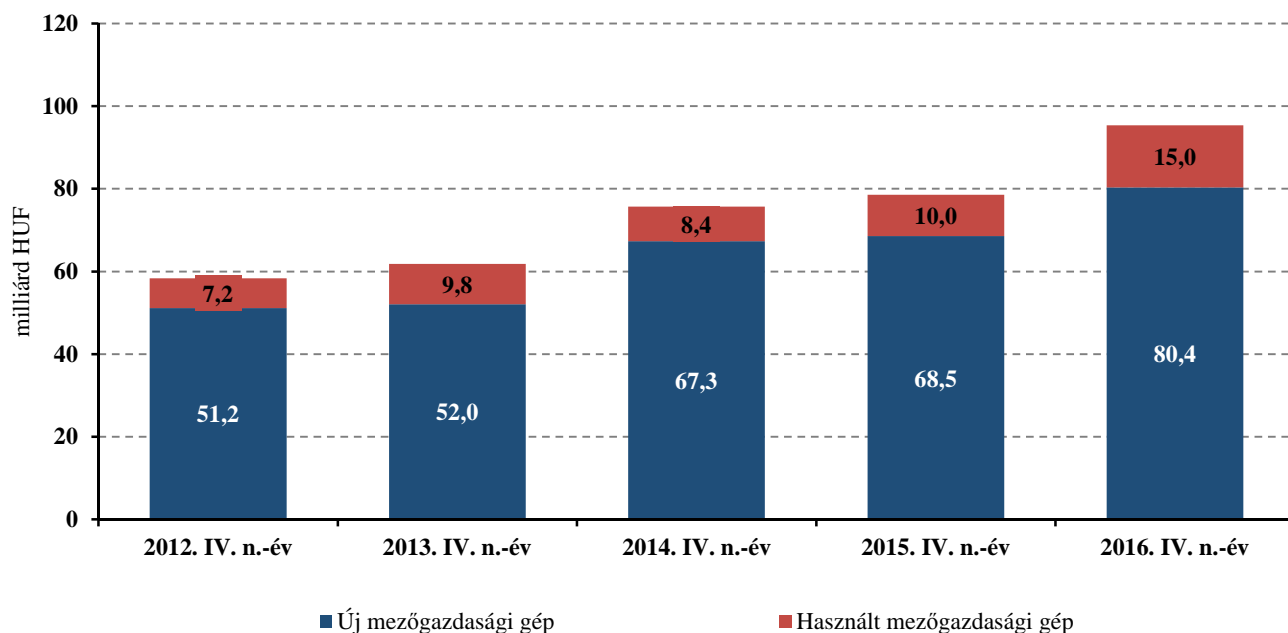
A Lízingszövetség szerint 2016 sorozatban a harmadik év volt, amikor a finanszírozott összeg fokozatosan emelkedett, azaz 63 százalékkal haladta meg a 2013. évi kihelyezéseket az aktuális negyedévben. Ugyanakkor a Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitelprogramja II. szakaszának zárása miatt jelentősen megnőtt az új kihelyezések összege 2015 utolsó három hónapjában, ezért a finanszírozott összeg 2016 negyedik negyedévében elmaradt az előző év azonos időszakában elért kiugró eredménytől.

Az új és használt mezőgazdasági gépek lízingcégek által finanszírozott állománya – tőkekintlévősége – a

harmadik negyedévhez képest változatlanul (+0,1 százalék) 95,4 milliárd forint volt az aktuális negyedévben. Bár az állomány 21,4 százalékos bővülése éves szinten kissé alacsonyabb az előző évi 24,8 százalékos emelkedésnél, ugyanakkor a lízingcégek által finanszírozott mezőgazdasági gépek állományának változása 2016 negyedik negyedévében is emelkedő maradt.

Az új mezőgazdasági gépek lízingjének állománya 17,3 százalékkal nőtt az előző év negyedik negyedévéhez képest, részesedésük továbbra is jelentős a használt mezőgazdasági gépekkel szemben, azaz állományuk 84,3 százalékot tett ki 2016 negyedik negyedévében (30. ábra).

30. ábra: Lízingcégek mezőgazdasági tőkekintlévőségeinek⁹ alakulása

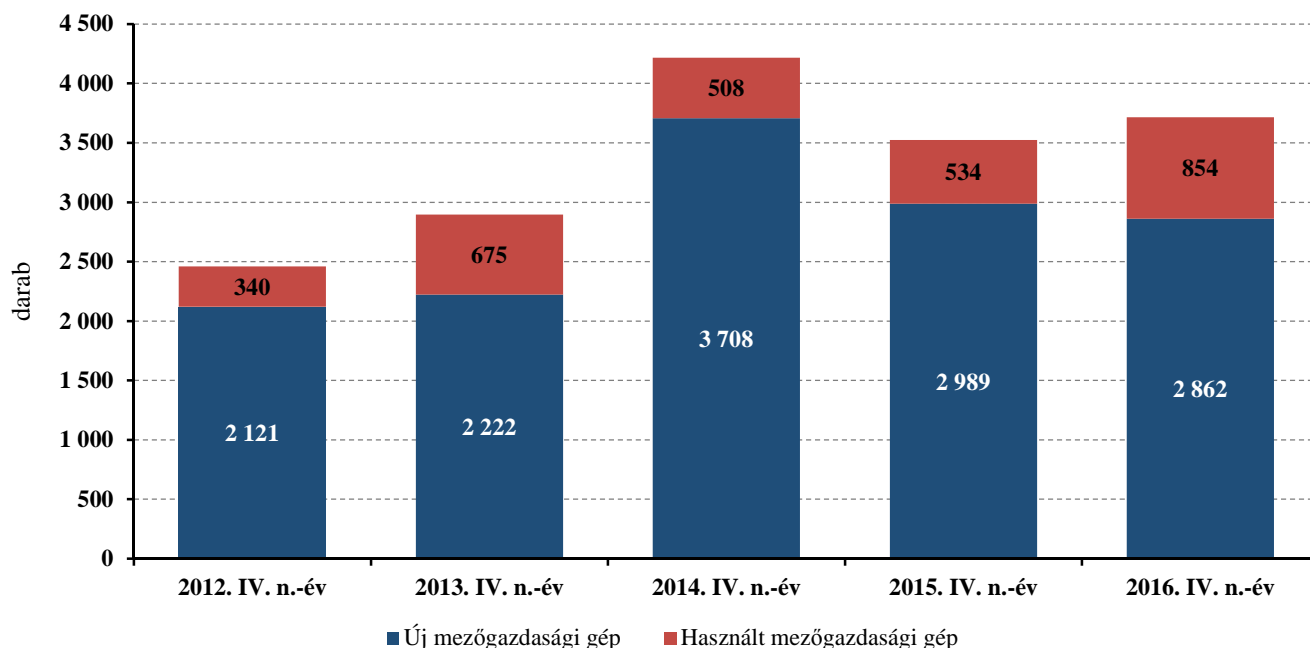
Megjegyzés: A pénzügyi lízing állományának egy része az MNB társas vállalkozásainak hitelállományában is szerepel.
 Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

⁹ Fordulónap után esedékessé váló, már folyósított, de még nem lejárt, ügyféllel szembeni tőkekövetelések összege.

Az előző év azonos időszakához képest emelkedett a megkötött lízingszerződések száma 2016 negyedik negyedévében, így az új és használt mezőgazdasági szerződések száma összességében (3716) nőtt az előző

év adatához (3523 darab) képest. Míg az új mezőgazdasági gépekre kötött szerződések száma 4,2 százalékkal csökkent, addig a használt mezőgazdasági gépek lízingje 59,9 százalékkal emelkedett az aktuális negyedévben (31. ábra).

31. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági szerződészettségének éves alakulása

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

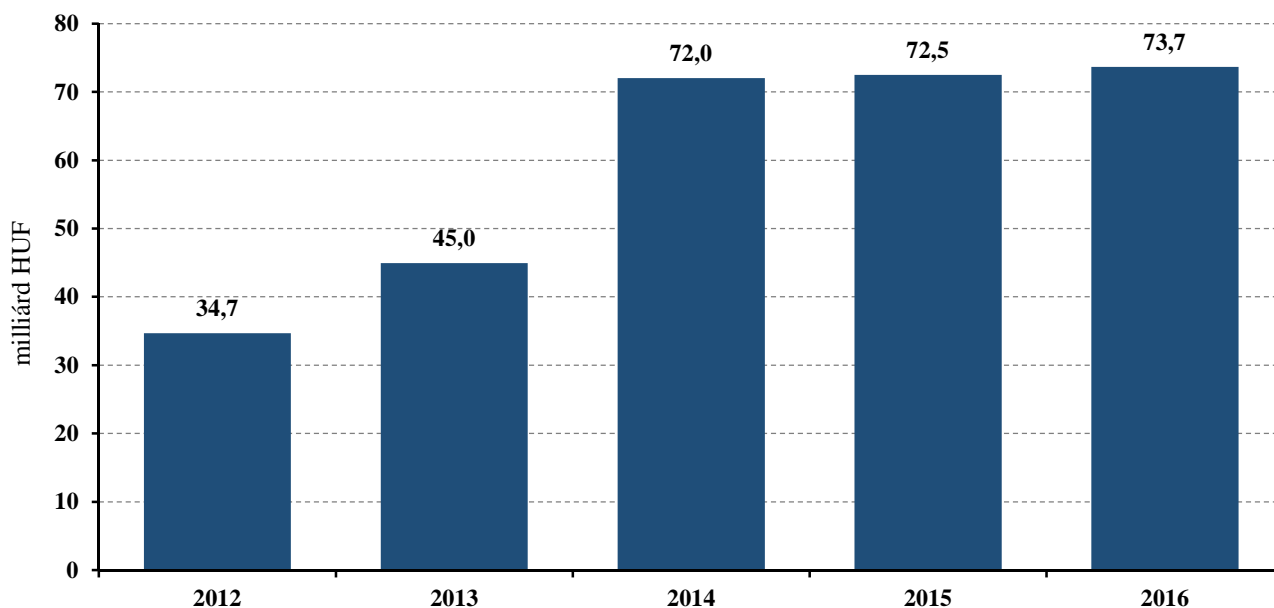
A lízingcégek által finanszírozott összeg¹⁰ 1,6 százalékkal, 1,2 milliárd forinttal nőtt az előző év negyedik negyedévéhez képest 2016-ban. A teljes finanszírozási összegből 79,5 százalékos részesedéssel bíró új mezőgazdasági gépek lízingje 2,1 milliárd forinttal 58,6 milliárd forintra csökkent, a használt mezőgazdasági gépek

finanszírozása 28,1 százalékkal 15,1 milliárd forintra emelkedett az előző év negyedik negyedévéhez képest (32. ábra).

A finanszírozási összegben belül a pénzügyi lízing állománya 71,5 milliárd forinttal nőtt az aktuális negyedévben.

¹⁰ A vonatkozó időszakban a finanszírozó és az ügyfél közötti szerződésben kikötött, folyósított, az ügyfél által elismert tőkerész forintban kifejezett értéke.

32. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági kihelyezéseinek éves alakulása

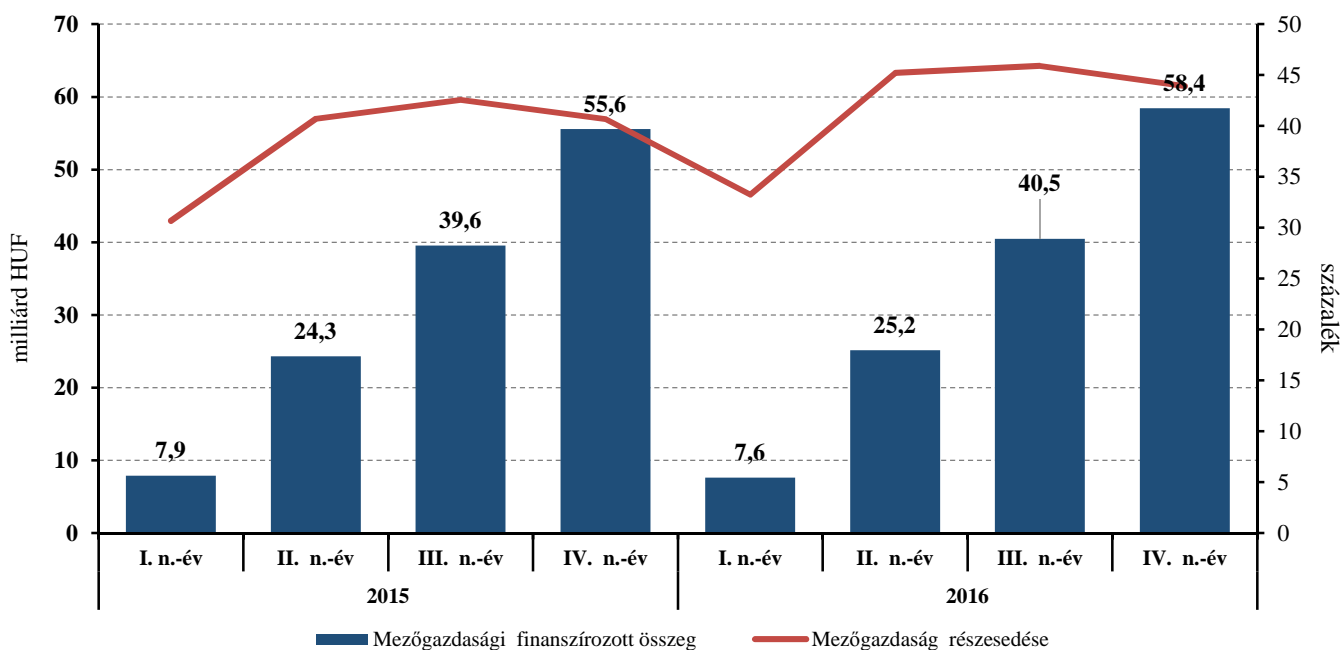

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A beruházások finanszírozására kihelyezett 132,9 milliárd forint 43,9 százaléka a mezőgazdasági gépek finanszírozását jelentette az NHP keretében 2016 negyedik negyedévében. A kihelyezett 58,4 milliárd forint

5,1 százalékkal múlta felül az egy évvel ezelőtti értéket (33. ábra). A mezőgazdasági gépek NHP keretén belüli lízingfinanszírozásának növekedése a program sikerességét támasztja alá.

33. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései az NHP keretében

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

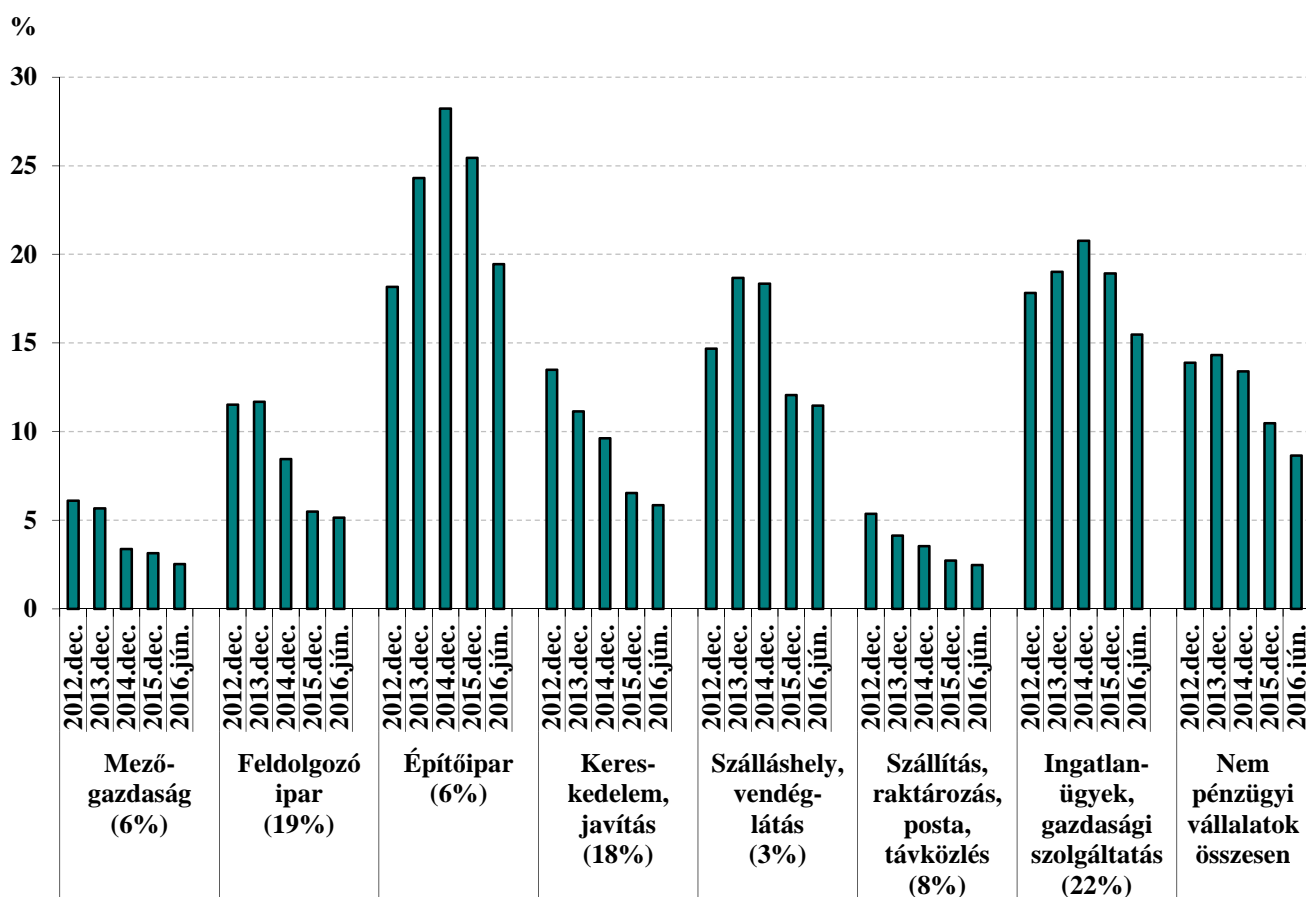
Néhány kiemelt ágazat vállalati hitelállományának fedezettsége

A hitelállomány fedezettsége az egy adott ágazatban működő társas vállalkozások nem teljesítő hitelei miatt bekövetkezett értékvesztésre elhatárolt hányad. Minél nagyobb a mutató értéke, annál kockázatosabbak az adott ágazat hitelei. A mutató értékelésével képet kaphatunk egy adott ágazat pénzügyi stabilitásának helyzetéről, illetve annak tendenciájáról.

A mezőgazdasági vállalkozások hitelállományát jellemző mutató 3,1 százalékról 2,5 százalékra csökkent az előző év végi állapothoz képest 2016 júniusában, az

ágazat pénzügyi stabilitása jónak tekinthető. A feldolgozóiparban is tovább csökkent a mutató és a 2015. decemberi 5,5 százalékról 5,1 százalékra javult. A mezőgazdaság hitelfedezettségi értékével (2,5 százalék) továbbra is az egyik legmegbízhatóbb, kevésbé kockázatos adósok közé tartozik. Az NHP keretein belül sok vállalkozás kiváltotta korábbi kedvezőtlen hitelkonstrukcióját a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban egyaránt (34. ábra).

34. ábra: A bankrendszer vállalati hitelállományának értékvesztéssel való fedezettsége ágazatonként¹¹

Forrás: Magyar Nemzeti Bank, Jelentés a Pénzügyi Stabilitásról, 2016. november

¹¹ Az ábrán zárójelben az egyes ágazati megnevezések alatt a vállalati portfólión belüli, időszak végi súlyt tüntettük fel.

Kiegészítő táblák

22. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (kihelyezett állományok értéke 2016. XII. 31.)**

Megnevezés	milliárd HUF			
	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar	
	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek
Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogram	10,04	9,82	0,02	0,02
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	3,61	2,99	0,25	0,25
MFB Kisvállalkozói Hitelprogram	0,04	0,02	0,66	0,46
MFB Új Magyarország Forgóeszköz Hitelprogram	0,11	0,00	0,43	0,43
MFB Vállalkozásfinanszírozási Program	0,35	0,25	4,16	4,16
Sikerés Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	13,60	11,53	0,27	0,21
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	21,00	16,76	0,37	0,18
Új Magyarország Agrár Forgóeszköz Hitelprogram II. ütem	4,26	3,89	0,00	0,00
Új Magyarország TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram	3,30	2,68	19,69	14,91
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	0,11	0,11	0,00	0,00
Összesen	56,42	48,04	25,86	20,62

Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

23. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (fennálló állományok értéke 2016. XII. 31.)**

Megnevezés	milliárd HUF		
	Mezőgazdaság	Élelmiszeripar	Összesen
Családi gazdaságok hitelei saját	0,15	0,00	0,15
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	0,39	0,00	0,39
MNB Növekedési Hitelprogram	2,44	1,86	4,30
Programokon kívüli devizahitel	0,41	1,38	1,78
Programokon kívüli forinthitel	6,52	9,45	15,96
Sikerés Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	0,46	0,00	0,47
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	1,42	0,00	1,42
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	0,13	0,35	0,48
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020	0,27	0,00	0,27
Egyéb*	82,61	1,87	84,48
Összesen	94,8	14,91	109,7

Megjegyzés: Az egyéb kategória a 200 millió forint alatti vállalkozások fennálló hitelállománya az MFB-NHP Földhitel Hitelprogrammal együtt.

Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

24. táblázat: **Bázispontban kifejezett kamatfelárak**

Hitelminősítés kategóriája	Biztosítékokkal való fedezettség		
	magas	általános	alacsony
Kiváló (AAA-A)	60	75	100
Jó (BBB)	75	100	220
Kielégítő (BB)	100	22	400
Gyenge (B)	220	400	650
Rossz/pénzügyi nehézségek (CCC és ennél alacsonyabb)	400	650	1 000

Forrás: az Európai Unió Hivatalos Lapja alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

